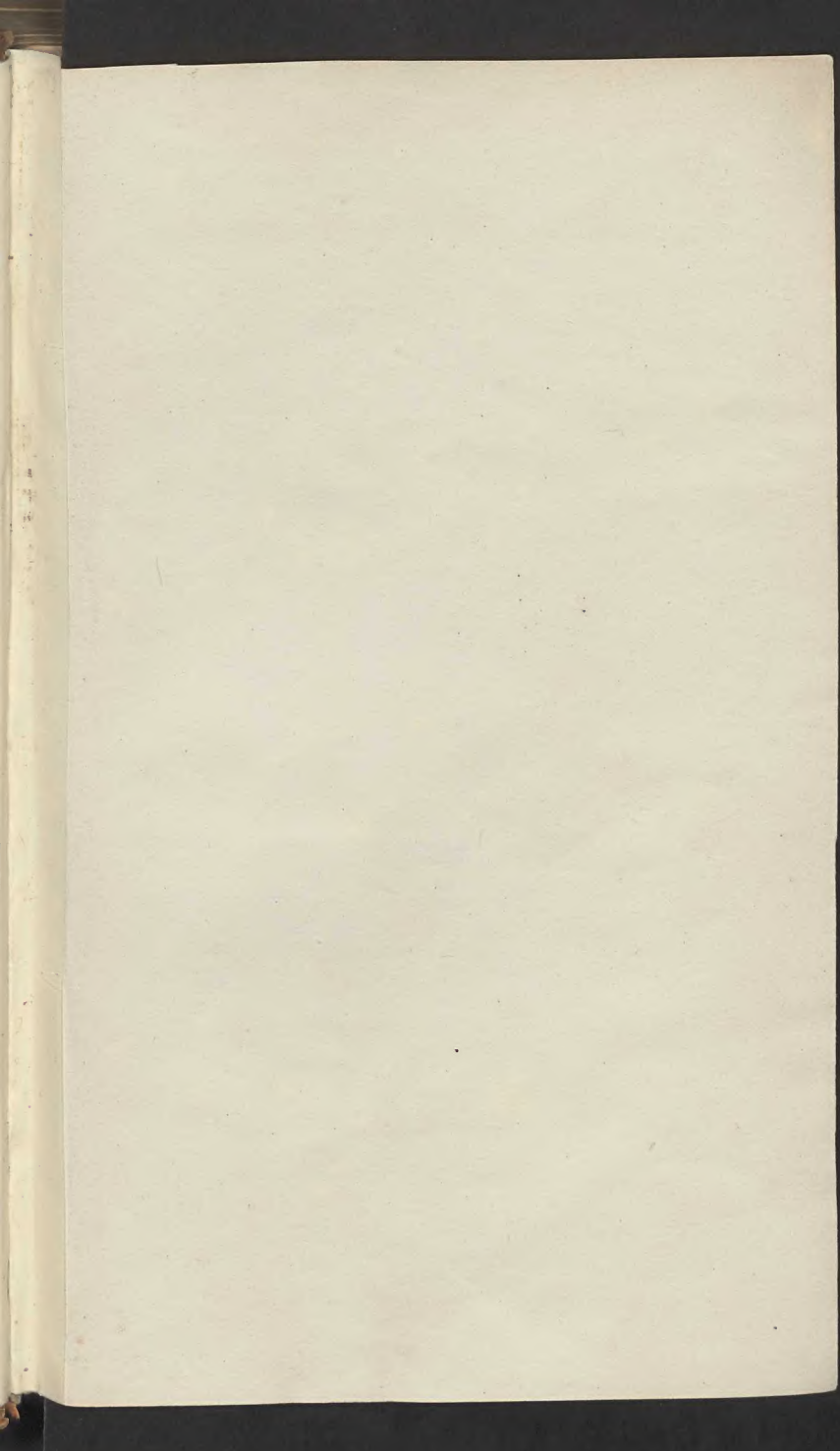

819.3

Nordiske Oldskrifter

udgivne

af

det nordiske Literatur-Samfund.

I.

Hrafnkel Freysgodes Saga,

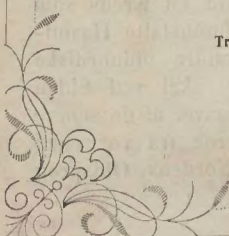
besörget af K. GISLASON og oversat af

N. L. WESTERGAARD.

KJÖBENHAVN.

Trykt i Brødrene Berlings Bogtrykkeri.

1847.

DET NORDISKE LITERATUR-SAMFUND.

Nordens Sprog udgjøre tilsammen een Stamme med en bestemt Ejendommelighed, som tydeligst aabenbarer sig i de ældste Levninger af nordisk Sprog og Literatur. Jo mere derfor disse udbredes, og jo mere overhovedet Kundskaben til vor ældre Literatur fremmes i Folket, med desto større Kraft ville vi kunne værne om vor egen Nationalitet, desto stærkere vil Følelsen af Nordens aandelige Enhed blive og desto inderligere det Fællesliv, hvori Nordens ejendommelige Aand vil kunne udgyde sig.

De Stiftelser og Foreninger hos os, som have nordiske Oldskrifers Udgivelse til Formaal, have kun i en ringe Grad havt den almindelige Udbredelse for Öje; de af dem udgivne Skrifter ere fornemmelig bestemte blot for dem, som ere fortroelige med Nordens Oldsprog, medens man til Studiet heraf endnu savner de vigtigste og nødvendigste Hjælpemidler. Ligesaa utilgjængelige for den større Almenhed ere Levningerne fra den danske Middelalder, der paa vor Side udfylder Pladsen mellem Nordens Old-Literatur og den nyere.

Vi Undertegnede have derfor stiftet et *nordisk Literatur-Samfund*, hvis Formaal det er at udbrede Kundskab til Nordens ældre Literatur, navnlig ved at udgive nordiske Oldskrifter paa en med Almenhedens Tarv overensstemmende Maade, og ved at udbrede disse i saa vid en Kreds som muligt. Samfundet skal derfor nærmest foranstalte Haand-udgaver af de vigtigste islandske og andre oldnordiske Skrifter med en vel bearbejdet Text, og skal ved Siden heraf ogsaa søge at fremkalde lignende Udgaver af de senere Sprogmindesmærker, navnlig af Levningerne fra vor egen Middelalder. Men da Kundskaben til Nordens Oldsprog

er saa lidet udbredt, skal Samfundet, i det mindste indtil Tilvejebringelsen af andre fornødne Hjælpemidler gjør det overflødigt, ledsage hine Textudgaver med Oversættelser eller saadanne Oplysninger, som ere nødvendige til fuldstændig at forstaae det udgivne. De af Samfundet bestyrkede Skrifter skulle indrettes saaledes, at Texterne og Oversættelserne eller Oplysningerne kunne samles i særskilte Bind.

Vi haabe, at lignende Samfund i Norge og Sverrig ville beskæftige sig med de disse Lande mere særligt vedkommende Levninger af Nordens ældre Literatur ved Siden af de for os alle fælles oldnordiske Skrifter, og vi tør forudsætte, at saadanne Samfund ville træde i en virksom Forbindelse med det af os dannede, og navnlig ved en gjensidig Udvexling af de udgivne Skrifter bidrage til det fælles Formaals Fremme i en større og videre Kreds.

Det af os stiftede Samfund, der slutter sig til og begrundes af den Arna-Magnæanske Stiftelse, det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab, den historiske Forening og Samfundet til den danske Literaturs Fremme, hører til den Klasse af Selskaber, hvis nærmeste Formaal er Kundskabs Udbredelse blandt Folket ogsaa udenfor de Lærdes Kreds. Det er fornemmelig paa den yngre Slægt, og gjennem den, at Samfundet kan virke og udrette noget betydeligt, men vi indbyde alle, der have den nordiske Nationalitet kjær, til at slutte sig til os og ved Medvirkning eller Understøttelse bidrage til, at Samfundet kan udrette, hvad det har sat sig til Formaal.

De foreløbige Love, som vi have vedtaget for det nordiske Literatur-Samfund, ere:

§ 1. Samfundet har til Formaal, at fremme Kundskab til Nordens ældre Literatur, nærmest ved at udgive og udbrede nordiske Oldskrifter og de til disses Benyttelse fornødne Hjælpemidler.

§ 2. Aarlig afholdes i Kjøbenhavn et Møde, hvorpaa samtlige Medlemmer have Stemmeret.

§ 3. Til at bestyre Samfundets Anliggender vælges paa det aarlige Møde et Raad af 5 Medlemmer. Af disse afgaae efter det første Aar tre, næste Aar to, og saa fremdeles.

§ 4. Medlemmer optages af Samfundsraadet. Det halvaarlige Bidrag er 1 Rbd. Den der undlader at betale, betragtes som udtraadt af Samfundet. Ethvert Medlem erholder uden Betaling et Exemplar af de efter hans Indtrædelse udgivne Skrifter.

§ 5. Naar Samfundet tæller 500 Medlemmer, paa-ligger det Raadet, at bringe under Forhandling i Samfundet, hvorvidt nye og udførligere Love skulle vedtages. Indtil da skal Raadet paa det aarlige Møde afgive Beretning om det forløbne Aars Virksomhed og aflægge Regnskab.

Kjøbenhavn, d. 23. Januar 1847.

V. Bjerring, H. N. Clausen, H. Fridriksson, K. Gislason,
M. Hammerich, N. Høyen, A. F. Krieger, N. M. Petersen,
B. Pjetursson, J. F. Schouw, P. G. Thorsen,
L. Ussing, N. L. Westergaard.

Til Medlemmer af Samfundsraadet valgtes paa det constituerende Møde: *K. Gislason* (l. Larsbjörnstræde 174), *A. F. Krieger* (Kronprindsessegade 401 C), *B. Pjetursson* (Pilestræde 120 A), *P. G. Thorsen* (Kronprindsessegade 408) og *N. L. Westergaard* (Frederiksborggade 141 B); hos disse og i den *Gyldendalske Boglade* (Klareboderne 8) modtages Anmeldelser om dem, der ønske at indtræde i Samfundet.

SAGAN

AF

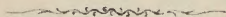
HRAFNKELI FREYSGOÐA

anden Udgave, besørget ved K. GISLASON, og oversat af
N. L. WESTERGAARD,

udgivet

af

det nordiske Literatur-Samfund.

KJØBENHAVN.

TRYKT I BRÖDRENE BERLINGS BOGTRYKKERI.

1847.

WAGAN

THE FINEST THINGS

THE FINEST THINGS

DET NORDISKE LITERATUR-SAMFUNDS

MEDLEMMER.

- Andkjær, S.*, Lieutn. Artill.
Arentzen, Kr., Cand. phil.
Baadstrup, Papirhandler.
Baggesen, A., Major.
Bjerring, Vilh., Lærer ved
Höjskolen.
Bille Brahe, Baron, Kammer-
junker.
Bladt, M. C., Student.
Boye, H., Cand. jur., Copist.
Brix, Cand. theol.
Clausen, H. N., Prof.
Collin, E., Justitsraad.
Dahl, F. C. B., polyt. Cand.
Egilsson, B. G. S., Student.
Engelstoft, L., Conferents-
raad.
Eiriksson, Magnus, Cand.
theol.
Falbe, C. T., Kammerherre.
Fasting, L., Major.
Finsen, H., Cand. juris.
Finsen, V. Cand. jur.
Flor, C., Prof.
Forehammer, J., Stud. phil.
Fridriksson, H. Cand.
Gislason, K., Adjunkt.
Gregersen, C. N., Student.
Gudmundsson, J., Stud.
theol.
Gundorph, H., Underbiblio-
thekar.
- Gunlögsen, S.*, Student.
Hage, H., Cand. juris.
Hald, S., Student.
Hammerich, M., Mag. art.
Hansen, S., Stud. theol.
Helgason, St., Student.
Hermansen, C., Prof.
Herbst, C. F., Cand.
Holst, N. H., Lieutn. Artill.
Høyen, N., Prof.
Ipsen, L., Cand. jur.
Jensen, P., Student.
Johansen, J., Student.
Jonquières, Prem. lieut. Artill.
Jonsson, E., Student.
Juel, A., Cand. jur. Lærer
ved Landeadetacademiet.
Kielsen, O. H., kgl. Fuld-
mægtig.
Krieger, A. F., Prof.
Kriger, M. D., Cancellie-
Secretær.
Krohn, F. C. Medailleur.
Larsen, J. E., Prof. jur.
Laudrup, P. A., Student.
Lillieneron, R. v., Dr. phil.
Lund, J. N., Præst i Tomme-
rup, Fyen.
Lund, J. C., Justitsraad,
Landsoverrettsassessor.
Læssøe, Capt. i Generalst.
Madvig, J. N. Prof.

Magnussen, G., Stud. phil.
Mariboe, C., Prof.
Milo, A. F., Cand. theol.
Mourad, D. G., Mag., Præst.
Müller, Jac., Bogholder.
Müller, L., Lic. theol.
Möhl, K. E., Præst i Ølstykke.
Möller, J. H., Student.
Nielsen, P., Stud. med.
Nielsen, R., Prof.
Nielsen, F. G., Handelsbetjent.
Oppermann, L., Overlærer.
Pedersen, P., Prof.
Petersen, K. L., Student.
Petersen, N. M., Prof.
Pjecursson, B., Kammerassessor.
Poulsen, M., Student.
Pingel, C., Dr. phil.
Rask, H. K., Præst i Nidlose.
Reith, N. P., Cand. phil.
Rimestad, C. V., Bestyrer af Borgerdydskolen.
Rosing, S., Cand. theol.
Rudelbach, A. G., Dr. Consistorialraad.
Rung, Fr., Cand.
Römer, F., Stud. theol.
Scharling, Cand. theol.

Salomon, A. G., Boghandler.
Salomon, D. A.
Scheller, C., Cand. theol.
Schouw, J. F., Prof.
Schwartzbren, L. H. P., Stud. theol.
Secher, C. E., Student.
Secher, M. S., Cand. jur.
Stampe, Baron, Student.
Strunk, A., Archivsecretær.
Thomsen, C. J., Etatsraad.
Thorarensen, B., Studios.
Thorarensen, G., Stud. theol.
Thordarson, G., Cand.
Thorlacius, S., Cand. philos.
Thoroddsen, Stud. jur.
Thorsen, P. G., Underbibliothekar.
Thorsteinsson, F., Stud. jur.
Ussing, L., Mag. art.
Vedel, P., Cand. jur.
Vedel, Cand. jur.
Vedel, Fr., Stud. theol.
Werlauff, E. C., Conferentsraad.
Westergaard, A., Landmand.
Westergaard, N. L., Prof.
Wilhelmsen, C., Student.
Wilhelmsen, L., Stud. med.
Ørsted, H. C., Conferentsraad.

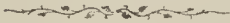
Forord.

Nærværende anden Udgave, hvortil den tidligere Sammenligning af Haandskrifter er benyttet, adskiller sig deri fra den første (Kbh. 1839), at den holder sig strengere til en af de tre Klasser Haandskrifter, hvori Sagaen findes, den Klasse nemlig, der ikke blot er den talrigste, men som ogsaa har det ældste Vidnesbyrd at opvise (et Skindblad fra det 15. Aarh.). En saadan Vej synes altid at burde vælges, hvor der er flere betydelig forskjellige Recensioner af et (nordisk) Oldskrift, da man dog i dette Tilfælde næppe tør haabe paa Muligheden af at gjenoprette den oprindelige Text. — En anden Forskjel imellem begge Udgaver ligger i Sprogformen, der i nærværende Bearbejdelse er bleven mere historisk, i det den har opgivet et Par blotte Theorier, man havde fulgt i den ældre Udgave, f. Ex. Antagelsen af ur for Nævneformens Særkjender, hvor Flertallets Gjenstandsform ender paa u, saavel som af ur for det Forholdsord, der hedder úr i nuværende Islandsk, — Former, der ikke finde Medhold i Haandskrifterne. Det var fra først af Textbearbejderens Önske, her at benytte den Frihed, som

de Haandskrifter tilstede, hvis Skrivemaade er mindre paalidelig, til at give en Prøve af den Sprogform, der man have været den herskende, den Gang vor Saga først blev nedskreven; men dertil syntes dennes hele Tone ikke alderdommelig nok, som den nu findes i Haandskrifter, der saaledes umuliggjorde Udførelsen af hint Ønske paa samme Tid, som de fremkaldte det.

Læseren vil let indse, hvorfor man, til at udfylde den aabne Plads paa det sidste Blad, netop har valgt de to Stykker, og man vil ikke uden Interesse sammenslutte vor Saga, der holder sig til Hrafnkel alene, med den, som det synes, noget uklare Tradition i Landnámabók, der indeholder en saa stor Mangfoldighed af enkeltstaaende Overleveringer. Stykket af Járnsiða afgiver en god Forklaring til Sagaens S. 30, L. 16-19. I övrigt er Retskrivningen i begge Stykker bragt i Samklang med Sagaens.

Oversættelsen er fornemmelig bestemt for dem, som ønske at læse selve Texten, og Oversætteren har derfor søgt at gjøre den saa ordret som muligt; hvorved en vis Stivhed i Sproget ikke kunde undgaaes. Sagaen har alt tidligere været oversat; først af en ubenævnt i Maanedskriftet Minerva 1818, og dernæst efter Textens første Udgave af L. C. Müller i Ugeskriftet Dannebrog 1841.

S A G A N

AF

HRAFNKELI FREYSGOÐA.

Anden Udgave.

Besörget ved

K. Gislason.

Þat var á dögum Haralds konungs hins hárfagra — Hálfðánarsonar hins svarta, Guðröðarsonar veiðikonungs, Hálfðánarsonar hins milda ok hins matarilla, Eysteinnssonar frets, Ólafssonar trételgju, Svíakonungs — at sá maðr kom skipi sínu til Íslands, í Breiðdal, er Hallfredr hèt; þat er fyrir neðan Fljótsdalshérað. Þar var á skipi kona hans ok sonr, er Hrafnkell hèt; hann var þá fimmtán vetra gamall, mannvænn ok górviligr. Hallfredr setti bú saman. Um vetrinn andaðist útlend ambátt, er Arnþrúðr hèt; ok því heitir þat síðan á Arnþrúðarstöðum. En um várit færði Hallfredr bú sitt norðr yfir heiði, ok görði bú þar sem heitir í Geitdal. Ok eina nátt dreymdi hann, at maðr kom at hánum, ok mælti: „Þar liggr þú Hallfredr, ok heldr úvarligr; fær þú á braut bú þitt, ok vestr yfir Lagarfljót; þar er heill þín öll.” Eptir þat vaknar hann, ok færir bú sitt út yfir Rangá, í Tungu, þar sem síðan heitir á Hallfredarstöðum, ok bjó þar til elli. En hánum varð þar eptir ein geit ok hafr; ok hinn sama dag, sem Hallfredr var á braut, hljóp skriða á bæinn, ok týndust þar þessir gripir; ok því heitir þat síðan í Geitdal.

Hrafnkell lagði þat í vanda sinn at ríða yfir á heiðar á sumarit. Þá var Jökulsdalr albyggðr upp at brúnni. Hrafnkell reið upp eptir Fljótsdalshéraði, ok sá, hvar eyðidalr gekk upp af Jökulsdal; sá dalr sýndist Hrafnkeli

byggiligri, enn aðrir dalir, þeir sem hann hafði áðr sæt; en er Hrafnkell kom heim, beiddi hann föður sinn fjárskiptis, ok sagðist hann bústað vilja reisa þar. Þetta veitir faðir hans hánú; ok hann görir bæ í dal þeim, ok kallar á Aðalbóli. Hrafnkell fekk Oddbjargar, Skjaldúlfsdóttur, ór Laxárdal; þau áttu tvá sonu: hét hinn ellri Þórir, en hinn yngri Ásbjörn. En þá er Hrafnkell hafði land numit at Aðalbóli, þá elldi hann blót mikit; Hrafnkell lét göra hof mikit. Hrafnkell elskaði ekki annat goð meir enn Frey, ok hánú gaf hann alla hina beztu gripi sína hálfu við sik. Hrafnkell byggði allan dalinn, ok gaf mönnum lönd, en vildi þó vera yfirmaðr þeirra, ok tók goðorð yfir þeim. Við þetta var lengt nafn hans, ok kallaðr freysgoði — ok var újafnaðarmaðr mikill, en mennt vel. Hann þröngði undir sik Jökulsdalsmönnum til þingmanna. Hrafnkell var linr ok blíðr við sína menn, en stríðr ok stíðlyndr við Jökulsdalsmenn; ok fengu menn af hánú engan jafnað. Hrafnkell stóð mjök í einvígum, ok bætti engan mann fê; því at engi maðr fekk af hánú neinar bætr, hvat sem hann görði.

Fljótsdalshérað er yfirferðaríllt: grýtt mjök ok blautt; en þó riðu þeir feðgar jafnan hvárir til annarra, því at gott var í frændsemi þeirra. Hallfredi þótti sú leið torsótt, ok leitaði sér leiðar fyrir ofan fell þau, er standa í Fljótsdalshéraði; fekk hann þar þurrari leið ok lengri, ok heitir þar Hallfredargata. Þessa leið fara þeir einir, er kunnigastir eru um Fljótsdalshérað.

Bjarni hét maðr, er bjó á þeim bæ, er at Laugarhúsum heitir; þat er í Hrafnkelsdal; hann var kvángaðr, ok átti tvá sonu við konu sinni, ok hét annarr Sámur, en annarr Eyvindr — vænir menn ok efniligir. Eyvindr var heima með föður sínum; en Sámur var kvángaðr, ok bjó í norðanverðum dalnum á þeim bæ, er heitir á Leikskálum,

ok átti hann mart fè. Sámur var uppivöðslumaðr mikill ok lögkœnn; en Eyvindr görðist farmaðr, ok fór utan til Noregs, ok var þar um vetrinn. Þaðan fór hann út í lönd, ok nam staðar í Miklagarði, ok fekk þar góðar virðingar af Grikkjakonungi, ok var þar um hríð.

Hrafnkell átti þann grip í eigu sinni, er hánum þótti betri enn annarr. Þat var hestr, brúnmóálóttur at lit, er hann kallaði Freyfaxa. Hann gaf Frey, vin sínum, þann hest hálfan. Á þessum hesti hafði hann svá mikla elsku, at hann strengði þess heit, at hann skyldi þeim manni at bana verða, er hánum ríði án hans vilja.

Þorbjörn lét maðr; hann var bróðir Bjarna, ok bjó á þeim bæ í Hrafnkelsdal, er at Hóli heitir, gegnt Aðalbóli fyrir austan. Þorbjörn átti fè lítið, en úmegð mikla. Sonr hans lét Einarr, hinn elzti; hann var mikill ok vel mannaðr. Þat var á einu vári, at Þorbjörn mælti til Einars, at hann myndi leita sèr vistar nökkurrar: „Því at ek þarf eigi meira forvirki, enn þetta lið orkar, er hær er; en þær man verða gott til vistar, því at þú ert mannaðr vel. Eigi veldr ástleysi þessarri brautkvadningu við þik; því at þú ert mær þarfastr barna minna; meir veldr því efnaleysi mitt ok fátækt, en önnur börn mín görast verkmenn; man þær verða betra til vistar, enn þeim.” Einarr svarar: „Of síð hefir þú sagt mær til þessa; því at nú hafa allir ráðit sèr vistir þær, sem beztar eru; en mær þykkir þó illt at hafa af órvöl ein.” Tók Einarr nú hest sinn, ok reið á Aðalból. Hrafnkell sat í stofu; hann heilsar hánum vel ok glaðliga. Einarr leitar til vistar við Hrafnkel. Hann svarar: „Hví leitar þú þessa svá síð? Því at ek mynda við þær fyrstum tekit hafa. En nú hefi ek ráðit öllum hjónum mínum, nema til þeirrar einnar iðju, er þú mant eigi hafa vilja.” Einarr spurði, hver sú væri. Hrafnkell kvæðst eigi mann

hafa ráðit til smalaferðar, en læzt mikils við þurfa. Einarr kveðst eigi hirða, hvat hann ynni, hvárt sem þat væri eða annat; en læzt tveggja missera bjargarvist hafa vilja. „Ek göri þér skjótan kost“, segir Hrafnkell, „þú skalt reka heim fimmtígi ásaugar í seli ok víða heim öllum sumarviði; þetta skaltu vinna til tveggja missera vistar. En þó vil ek skilja á við þik einn hlut, sem aðra smalamenn mína. Freyfaxi gengr í dalnum fram með liði sínu; hánnum skaltu umsjá veita vetr ok sumar. En varuð býð ek þér á einum hlut: ek vil, at þú komir aldri á bak hánnum, hversu mikil nauðsyn sem þér er á; því at ek hefi hær allmikit um mælt, at þeim manni skylda ek at búa verða, sem hánnum riði. Hánnum fylgja tólf hross; hvert sem þú vilt hafa þér til þarfa af þeim, á nátt eða degi, skulu þau þér til reiðu. Gör nú sem ek mæli fyrir; því at þat er forn orðskviðr, at ‘eigi veldr sá, er varar annan.’ Nú veiztu, hvat ek hefi um mælt.” Einarr kvað sèr eigi mundi svá meingefit at ríða þeim hesti, er hánnum var bannat, ef þó væri hross ömur til reiðar.

Einarr ferr nú heim eptir klæðum sínum, ok flytr heim á Aðalból. Síðan var fært í sel fram á Hrafnkelsdal, þar sem heitir at Grjótteigsseli. Einari ferr allvel at um sumarit, svá at aldri verðr sauðvant allt til miðsumars; en þá varð vant nær þrjátígi ásaugar eina nátt. Leitar Einarr um alla laga, ok finnr eigi; hánnum var vant fjárus nær viku. Þat var einn morgin, at Einarr gekk út snimma, ok er þá lætt af allri summanþokunni ok úrinu. Hann tekr staf í hönd sér, beizl ok þófa. Gengr hann þá fram yfir Grjótteigsá; hón fellr fyrir framan selit; en þar á eyrunum lá fè þat, er heima hafði verit um kveldit. Hann stökkti því heim at selinu, en ferr at leita hins, er vant var áðr. Hann sèr nú stóðhrossin fram á eyrunum, ok hugsar at

höndla sèr hross nökkurt til reiðar, ok þóttist vita, at hann myndi fljótara yfir héra, ef hann riði, enn gengi. Ok er hann kom til hrossanna, þá elti hann þau, ok váru þau nú skjörr¹, er aldri váru vön at ganga undan manni — nema Freyfaxi einn; hann var svá kyrr, sem hann væri grafinn niðr. Einarr veit, at líðr morginninn, ok hyggr, at Hrafnkell myndi eigi vita, þótt hann riði hestinum. Nú tekr hann hestinn, ok slær við beizli, lætr þófa á bak hestinum undir sik, ok riðr upp hjá Grjótárgili, svá upp til jökla, ok vestr með jöklinum, þar sem Jökulsá fellr undir, svá ofan með ánni til Reykjasels. Hann spurði alla sauðamenn at seljum, ef nökkurr hefði sèt þetta fè, ok kvaðst engi sèt hafa. Einarr reið Freyfaxa allt frá eldingu ok til miðs aptans; hestrinn bar hann skjótt yfir, ok víða; því at hann var góðr af sèr. Einari kom þá í hug, at hánum myndi mál heim at reka þat fè fyrst, er heima var, þótt hann fyndi hitt eigi. Reið hann þá austr yfir hálsa í Hrafnkelsdal. En er hann kemr ofan at Grjótteigi, heyrir hann sauðajarm fram með gílinu, þangat, sem hann hafði fram um riðit áðr; snýr hann þangat til, ok sèr renna á móti sèr þrjátígi ásauðar, þat sama, sem vantað hafði áðr viku, ok stökkti hann því heim með fènu. Hestrinn var vátr allr af sveita, svá at draup ór hverju hári, hann var mjök leirstokkinn ok móðr ákafliga; hann veltist um tólf sinnum, ok eptir þat setr hann upp gnegg mikit; síðan tekr hann á mikilli rás ofan eptir götunum. Einarr snýr eptir hánum, ok vill komast fyrir hestinn, ok vildi höndla hann ok færa hann aptr til hrossanna; en hann var þá svá styggr, at Einarr komst hvergi í nánd hánum. Hestrinn hleypr ofan eptir dalnum, ok nemr eigi staðar, fyrr enn hann kemr heim á Aðalból; þá sat Hrafnkell yfir borðum; ok er hestrinn kemr

¹) Reifelse.

fyrir dyrr, þá gneggjjar hann hátt. Hrafnkell mælti við eina konu, þá er inni þjónaði fyrir borðum, at hún skyldi fara til duranna, „því at hross gneggjaði, ok þótti mér líkt vera gneggi Freyfaxa.“ Hón gengr fram í dyrrnar, ok sèr Freyfaxa mjök úkræsiligan. Hón segir Hrafnkeli, at Freyfaxi var fyrir durum úti — mjök úþokkaligr. „Hvat man garprinn vilja, er hann er heim kominn?“ segir Hrafnkell, „eigi man þat góðu gegna.“ Síðan gekk hann út, ok sèr Freyfaxa, ok mælti við hann: Illa þykkir mér, at þú ert þann veg til görr, fóstri minn! en heima hafðir þú vit þitt, er þú sagðir mér til; ok skal þessa hefnt verða, ok far þú til liðs þíns.“ En hann gekk þegar upp eptir dalnum til stóðs síns. Hrafnkell ferr í rekkju sína um kveldit, ok sefr af náttina. En um morgininn lèt hann taka sèr hest ok leggja á söðul, ok ríðr upp til sels; hann ríðr í blám klæðum, öxi hafði hann í hendi, en ekki fleira vápna. Þá hafði Einarr nýrekit fè í kvíar; hann lá á kvíagardinum, ok taldi fè; en konur váru at mjólka. Þau heilsuðu hánnum. Hann spurði, hversu þeim færi at? Einarr svarar: „Illa hefir mér at farit, því at vant var þrjátigi ásaugar nær viku; en nú er fundinn.“ Hrafnkell kvaðst eigi at slíku telja; „Eða hefir eigi verr at farit? (hefir þat eigi svá opt til borit, sem ván hefir at verit, at fjárins hefir verit vant); en hefir þú eigi nökkut-riðit Freyfaxa hinn fyrra dag?“ Einarr kvaðst eigi þræta mega alls um þat. „Fyrir hví reittu þessu hrossi, er þèr var bannat, þar er hin váru nóg til, er þèr váru heimilud? Þar mynda ek hafa gefit þèr upp eina sök, ef ek hefða eigi svá mikit um mælt. En þó hefir þú vel við gengit.“ En við þann átrúnað, at ekki verði at þeim mönnum, er heitstrengingar fella á sik, þá hljóp hann af baki til hans, ok hjó hann banahögg. Eptir þat ríðr hann heim, við svá búit, á Aðalból, ok segir þessi tíðendi.

Slóan lét hann fara annan mann til smala í selit. En hann lét fœra Einar vestr á hjallann frá selinu, ok reisti þar vörðu hjá dysinni; þetta er kölluð Einarsvarða, ok er þaðan haldinn miðr aptann frá selinu.

Þorbjörn spyr yfir á Hól víg Einars sonar síns. Hann kunni illa tíðendum þessum. Nú tekur hann hest sinn, ok ríðr yfir á Aðalból, ok biðr Hrafnkel bóta fyrir víg sonar síns. Hann kveðst fleiri menn hafa drepit, enn þenna einn; „Er þér þat eigi úkunnigt, at ek vil engan mann fê bæta, ok verða menn þat þó svá gört at hafa; en þó læt ek svá, sem mēr þykki þetta verk mitt í verra lagi víga þeirra, er ek hefi unnit; hefir þú verit nábúi minn langa stund, ok hefir mēr líkat vel til þín, ok hvárum okkar til annars; myndi okkr Einari ekki annat smátt til orðit, ef hann hefði eigi ríðit þestinum; en vēr munum nú þess iðrast, er vēr várum of málgir; ok sjaldnar myndim vēr þess iðrast, þó at vēr mæltim færra enn fleira; man ek þat nú sýna, at mēr þykkir þetta verk mitt verra, enn önnur þau, er ek hefi unnit; ek vil byrgja þú þitt at málnytu í sumar, en slátrum í haust; svá vil ek göra við þik hver¹ misseri, meðan þú vilt búa. Sonu þína ok dætr skulum vit á braut leysa með minni forsjá, ok efla þau svá, at þau mætti fá góða kosti af því. Ok allt, er þú veizt í mínum húsum vera, ok þú þarft at hafa hêðan af, þá skaltu mēr til segja, ok eigi fyrir skort sitja hêðan af um þá hluti, er þú þarft at hafa. Skaltu búa, meðan þér þykkir gaman at; en far þá hingat til mín, er þér leiddist; man ek þá annast þik til dauðadags, ok skulum vit þá vera sáttir. Vil ek þess vænta, at þat mæli fleiri, at sá maðr sè vel dýrr.” „Eigi vil ek þenna kost,” segir Þorbjörn. „Hvern viltu þá?” segir Hrafnkell. Þá mælti Þorbjörn: „Ek vil, at vit takim

¹) Gísning for *hvert*.

menn til görðar með okkr.” Hrafnkell svarar: „Þá þykkist þú jafnmennt mër, ok munum vit eigi at því sættast.” Þá reið Þorbjörn í braut, ok ofan eptir Hrafnkelsdal. Hann kom til Laugarhúsa, ok hittir Bjarna bróður sinn, ok segir hánnum þessi tíðendi; biðr, at hann muni nökkurn hlut í eiga um þessi mál. Bjarni kvað eigi sitt jafnmenni við at eiga, „þar sem Hrafnkell er; en þó at vèr stýrim penningum miklum, þá megum vit eigi deila af kappi við Hrafnkel; ok er þat satt, er mælt er, at ‘sá er svinnr, er sik kann’; hefir hann þá marga málaferlum vasit, er meira bein hafa í hendi haft, enn vèr; sýnist mër þú vitlítill við hafa orðit, er þú hefir svá góðum kostum neitað; vil ek mër hèr engu af skipta.” Þorbjörn mælti þá mörg herfilig orð til Bjarna bróður síns, ok segir því síðr dæð í hánnum, sem meira lægi við. Hann ríðr nú í braut, ok skilja þeir bræðr með lítilli blíðu. Hann lættr eigi fyrr, enn hann kemr ofan til Leikskála, drepr þar á dyrr; var þar til dura gengit. Þorbjörn biðr Sám út ganga. Sámr heilsaði vel frænda sínum, ok bauð hánnum þar at vera. Þorbjörn tók því heldr seint. Sámr sèr úgledi á Þorbirni, ok spyr tíðenda; en hann segir víg Einars sonar síns. „Þat eru eigi mikil tíðendi,” segir Sámr, „þótt Hrafnkell drepí menn.” Þorbjörn spyr, ef Sámr vildi nökkura líðveizlu veita sèr. „Er þetta mál þann veg, þótt mër sè uánastr maðrinn, at þó er yðr eigi fjarri höggvit.” „Hefir þú nökkut eptir sæmdum leitað við Hrafnkel?” segir Sámr. Þorbjörn segir allt lit sanna, hversu farit hafði með þeim Hrafnkeli. „Eigi hefi ek varr orðit fyrr,” segir Sámr, „at Hrafnkell hafi svá boðit nökkurum sem þèr. Nú vil ek ríða með þèr upp á Aðalból, ok förum vit lítillátliga at við Hrafnkel, ok vita, ef hann vill halda hin sömu boð; man hánnum nökkurn veg vel fara.” „Þat er bæði,” segir Þorbjörn, „at Hrafnkell

man nú eigi vilja; enda er mèt þat nú eigi heldr í hug, enn þá er ek reið þaðan." Sámr segir: „Þungt get ek, at deila kappi við Hrafnkel um málaferli." Þorbjörn svarar: „Því verðr engi uppreist yður ungra manna, at yðr vex allt í augu; hygg ek, at engi maðr eigi jafnmikil auvirði at frændum, sem ek; sýnist mèt slíkum mönnum illa farit, sem þèr, er þykkist lögkænn vera, ok ert gjarn á smásakar, en vilt eigi taka við þessu máli, er svá er brýnt; man þèr verða ámælisamt, sem makligt er, fyrir því at þú ert hávaðamestr í ætt várri. Sè ek nú, hvat sök horfir." Sámr svarar: „Hverju góðu ertu þá nær enn áðr, þótt ek taka við þessu máli, ok sèm vit þá báðir hraktir?" Þorbjörn svarar: „Þó er mèt þat mikil hugarbót, at þú takir við málinu; verði at því, sem má." Sámr svarar: „Úfúss geng ek at þessu; meir göri ek þat fyrir frændsemis sakar við þik; en vita skaltu, at mèt þykkir þar ekki at duga, sem þú ert." Þá rætti Sámr fram höndina, ok tók við málinu af Þorbirni. — Sámr lætr nú taka sèr hest ok ríðr upp eptir dal, ok ríðr á bæ cinn, ok lýsir víginu; fær sèr menn á hendr Hrafnkeli. Hrafnkell spýrr þetta, ok þótti hlægiligt, er Sámr hefir tekit mál á hendr hánum. Leið af sumar þetta, ok vetr hinn næsti. En um várit, er komit var at stefnudögum, ríðr Sámr heiman, upp á Adalból, ok stefnir Hrafnkeli um víg Einars. Eptir þat ríðr Sámr ofan eptir dal, ok kvaddi búa til þingreiðar, ok sitr síðan um kyrrt, þar til er menn búast til þings. Hrafnkell sendi þá ofan eptir Jökulsdal, ok kvaddi upp menn. Hann fær ór þinghá sinni sjautigi manna. Með þenna flokk ríðr hann austr yfir Fljótsdalshérað, ok svá fyrir vatnsbotninn, ok um þveran háls, til Skriðudals, ok upp eptir Skriðudal, ok suðr á Öxarheiði til Berufjardar, ok rétta þingmannaleið á Síðu. Suðr ór Fljótsdal eru sautján dagleiðir á þingvöð.

En eptir þat er hann var í braut riðinn ór héraði, þá samnar Sámur at sér mönnum; fær hann mest til reiðar með sér einhleypinga, ok þá, er hann hafði saman kvatt; fær Sámur þessum mönnum vápn ok klæði ok vistir. Sámur snýr aðra leið ór dalnum. Hann ferr norðr til brúar, ok svá yfir brú, ok þaðan yfir Möðrudalsheiði; ok váru í Möðrudal um nátt; þaðan riðu þeir til Herðibreiðstungu, ok svá fyrir ofan Bláfjöll, ok þaðan í Króksdal, ok svá suðr á Sand; ok koma ofan í Sauðafell, ok þaðan á þingvöll; ok var þá Hrafnkell eigi kominn. Fórst hánur því seinna, at hann átti lengri leið. Sámur tjaldar búð mönnum sínum hvergi nær því, sem Austfirðingar eru vanir at tjalda; en nökkuru síðar kom Hrafnkell á þing. Hann tjaldar búð sína, svá sem hann er vanr. Hann spýrr, at Sámur er á þingi. Hánur þótti þat hlægiligt. Þetta þing var harðla fjölmennt. Váru þar flestir höfðingjar, þeir er váru á Íslandi. Sámur finnr alla höfðingja, ok bað sér trausts ok liðsinnis. En einn veg svöruðu allir, at engi kvaðst svá gott eiga Sámi upp at gjalda, at ganga vildi í deild við Hrafnkel goða, ok hætta svá sinni virðingu. Segja ok þat einn veg flestum farit hafa, þeim er þingdeilur hafa haft við Hrafnkel, at hann hafi alla menn hrakit af málaferlum þeim, er við hann hafa haft. Sámur gengr heim til búðar sinnar; ok var þeim frændum þungt í skapi, ok uggðu, at þeirra mál myndi svá niðr falla, at þeir myndi ekki af hafa nema skömm ok svívirðing, ok svá mikla áhyggju hafa þeir frændr, at þeir njóta hvártki svefns nè matar, því at allir höfðingjar skárust undan liðsinni við þá frændr — jafnvel þeir, sem þeir væntu, at þeim myndi lið veita.

Þat var einn morgin snimma, at Þorbjörn karl vaknar. Hann vekr Sám, ok bað hann upp standa, „Ok má ek eigi sofa.“ Sámur stendr upp, ok ferr í klæði sín. Þeir ganga út, ok

ofan at Öxará, fyrir neðan brúna. Þar þvá þeir sèr. Þorbjörn mælti við Sám: „Þat er ráð mitt, at þú látir reka at hesta vára, ok búmast heim; er nú auðsèt, at oss vill ekki annat, enn svívirðing.” Sámr svarar: „Þat er vel, af því at þú vildir eigi annat, enn deila við Hrafnkel, ok vildir eigi þá kosti þiggja, er margr myndi þegit hafa, sá er eptir sinn náung átti at sjá; frýðir þú oss mjök lugar, ok öllum þeim, er í þetta mál vildu eigi ganga með þèr; skal nú ok aldri fyrr af láta, enn mèr þykkir fyrir ván komit, at ek geta nökkut at gört.” Þá fær Þorbirni svá mjök, at hann grætr. Þá sjá þeir vestan at ánni, hóti neðar eun þeir sátu, hvar fimm menn gengu saman frá einni búð. Sá var hár maðr, ok eigi þrekligr, er fyrir þeim var, ok fyrstr gekk — í laufgrænum kyrtili, ok hafði búit sverð í hendi, röttleitr maðr ok rauðlitaðr, ok vel í yfirbragði, ljósjarpr á hár ok mjök hærðr. Sá maðr var auðkenniligr; því at hann hafði ljósan lepp í hári sínu hinum vinstra megin. Sámr mælti: „Stöndum upp, ok göngum vestr yfir ána til móts við þessa menn.” Þeir ganga nú ofan með ánni; ok sá maðr, er fyrir gekk, heilsar þeim fyrri, ok spyrr, hverir þeir væri; en þeir sögðu til sín. Sámr spurði þenna mann at nafni; en hann nefndist Þorkell, ok kvaðst vera Þjóstarsson. Sámr spurði, hvar hann væri ættaðr, eða hvar hann ætti heima? Hann kvaðst vera vestfirzkr at kyni ok uppruna, en eiga heima í Þorskafirði. Sámr mælti: „Hvart ertu goðorðsmaðr?” Hann kvað þat fjarri fara. „Ertu þá bóndi?” segir Sámr. Hann kvað þat eigi vera. Sámr mælti: „Hvat manna ertu þá?” Hann svarar: „Ek em einn einbleypingr; kom ek út í fyrra sumar; hefi ek verit utan sjau vetr, ok farit út í Miklagarð, eu em handgenginn Garðskonunginum; en nú em ek á vist með bróður mínum, þeim er Þorgeirr heitir.” „Er hann goðorðsmaðr?”

segir Sámur. Þorkell svarar: „Goðorðsmaðr er hann víst — um Þorskálfjörð, ok víðar um Vestfjörðu.” „Er hann hær á þinginu?” segir Sámur. „Hær er hann víst,” segir Þorkell. „Hversu marginn er hann?” segir Sámur. „Við sjautigi manna,” segir Þorkell. „Eru þær fleiri bræðurnir?” segir Sámur. „Er hinn þriði,” segir Þorkell. „Hverr er sá?” segir Sámur. „Hann heitir Þormóðr,” segir Þorkell, „ok býr í Görðum á Álptanesi; hann á Þórdísi, dóttur Þórólfs Skallagrímssonar frá Borg.” „Viltu nökkurt liðsinni veita okkr?” segir Sámur. „Hvers þurfu þit við?” segir Þorkell. „Liðsinnis ok alla höfðingja,” segir Sámur; „því at vit eigum málum at skipta við Hrafnkel goða um víg Einars Þorbjarnarsonar; en vit megum vel hlíta okkrum flutningi með þínu fulltingi.” Þorkell svarar: „Svá er, sem ek sagða — ek em engi goðorðsmaðr.” „Hví ertu svá afskipta görr,” segir Sámur, „þar sem þú ert höfðingjason, sem aðrir bræðr þínir?” Þorkell svarar: „Eigi sagða ek, at ek ætta þat eigi; en ek selda þat í hendr Þorgeiri bróður mínum, mannaforráð mitt, áðr enn ek fór utan; síðan hefi ek eigi við tekit, fyrir því, at mér þykkir vel komit, meðan hann varðveitir; gangi þit á fund hans; biðit hann ásjá; hann er skörungr í skapi ok drengr góðr ok í alla staði vel mæntr, ungr maðr ok metnaðargjarn; eru slíkir menn vænstir til, at veita ykkur liðsinni.” Sámur segir: „Af hánum munum vit ekki fá, nema þú sèr í flutningi með okkr.” Þorkell segir: „Því man ek heita, at vera heldr með ykkur enn móti, með því at mér þykkir ærin nauðsyn til, at mæla eptir náskyldan mann; fari þit nú fyrir til búðarinnar, ok gangit inn í búðina; er mannfólk í svefni; þit munut sjá, hvar standa innar um þvera búðina tvau húðföt, ok reis ek upp ór öðru, en í öðru hvílir Þorgeirr bróðir minn; hann hefir haft kveisu mikla í fœtinum, síðan hann kom á þingit, ok því hefir hann lítt sofit

um nætr; en nú sprakk fótriinn í nátt, ok er ór kveisunaglinu; en nú hefir hann sofnat síðan, ok hefir rættan fótinn út undan fótunum fram á fótafjölinu sakir ofrhitu, er á er fœtinum; gangi sá hinn gamli maðr fyrir, ok svá innar eptir búðinni; mēr sýnist hann mjök hrymdr bæði at sýn ok elli; þá er þú maðr,” segir Þorkell, „kemr at húðfátinu, skaltu hrasa mjök ok fall á fótafjölinu ok tak í tána þá, er um er bundit, ok hnykk at þèr, ok vit, hversu hann verðr við.” Sámr mælti: „Heilráðr mantu okkr vera; en eigi sýnist mēr þetta ráðligt.” Þorkell svarar: „Annat-hvært verði þit at göra, at hafa þat, sem ek legg til, eða leita eigi ráða til mín.” Sámr mælti ok segir: „Svá skal göra, sem hann gefr ráð til.” Þorkell kvaðst mundu ganga síðar; því at ek bið manna minna.” Ok nú gengu þeir Sámr ok Þorbjörn, ok koma í búðina; sváfu þar menn allir; þeir sjá brátt, hvar Þorgeirr lá. Þorbjörn karl gekk fyrir, ok fór mjök hrasandi. En er hann kom at húðfátinu, þá fæll hann á fótafjölinu, ok þrífir í tána, þá er vanmátta var, ok hnykkir at sèr; en Þorgeirr vaknar við, ok hljóp upp í húðfátinu, ok spurði, hvern þar fœri svá hrappalliga, at hlýpi á fœtr mönnuinn, er áðr váru vanmátta. Eu þeim Sámi varð ekki at orði. Þá snaraði Þorkell inn í búðina, ok mælti til Þorgeirs bróður síns: „Ver eigi svá bráðr nè óðr, frændi! um þetta, því at þik man eigi saka; en mörgum tekst verr ein vill, ok verðr þat mörgum, at þá fá¹ eigi alls gætt jafnvel, er hánun² er mikit í skapi. En þat er várkunn, frændi! at þèr sè sárr fótr þinn, er mikit mein hefir í verit; mantu þess mest á þèr kenna. Nú má ok þat vera, at gömlum manni sè eigi úsárari sonar-dauði sinn, en fá engar bætr — ok skorti hvatvetna sjálf³;

1-2) hurde enten hedde få ... þeim eller fær ... hánun. 3) skorti hvatvetna sjálfan er sædvanligere, men findes kun i det mindst paalidelige Haandskrift.

man hann þess görst kenna á sér; ok er þat at vánum, at sá maðr gæti eigi alls vel, er mikit býr í skapi.” Þorgeirr svarar: „Eigi hugða ek, at hann mætti mik þessa kunna; því at eigi drap ek son hans; ok má hann af því eigi á mér þessu¹ hefna.” „Eigi vildi hann á þér þessu¹ hefna,” segir Þorkell; „en fór hann at þér harðara, enn hann vildi, ok galt hann úskygnleika síns, en vænti sér af þér nökkurs trausts; er þat nú drengskapr at veita gömlum manni ok þurftigum; er hán um þetta nauðsyn, en eigi seiling, þó at hann mæli eptir son sinn; en nú ganga allir höfðingjar undan liðveizlu við þessa menn, ok sýna í því mikinn údrengskap.” Þorgeirr mælti: „Við hvern eiga þessir menn at kæra?” Þorkell svarar: „Hrafnkell goði hefir vegit son Þorbjarnar, saklausan. Vinnr hann hvert úverk at öðru, en vill engum manni sóma uuna fyrir.” Þorgeirr mælti: „Svá man mér fara, sem öðrum, at ek veit eigi mik þessum mönnum eiga svá gott upp at inna, at ek vilja ganga í deilur við Hrafnkel. Þykkir mér hann þann veg fara hvert sumar við þá menn, sem málum eigu at skipta við hann, at flestir menn fá litla virðing, eða enga, áðr lúki, ok sè ek þar fara einn veg öllum; get ek af því flesta menn úfúsa til, þá sem engi nauðsyn dregr til.” Þorkell svarar: „Þat má vera, at svá færi mér at, ef ek væra höfðingi, at mér þœtti illt at deila við Hrafnkel; en eigi sýnist mér svá, fyrir því at mér þœtti við þann bezt at eiga, er allir hrekjast fyrir áðr; ok þœtti mér mikit vaxa mín virðing, eða þess höfðingja, er á Hrafnkel gæti nökkura vík róit, en minnkast ekki; þó at mér færi sem öðrum; fyrir því, at ‘má mér þat, sem yfir margan gengr’; ‘hefir sá’ ok ‘jafnan, er hættir’.” „Sè ek,” segir Þorgeirr,

1) saaledes det bedste Haandskrift.

„hversu þèr er gefit, at þú vilt veita þessum mönnum; nú man ek selja þèr í hendr goðorð mitt ok mannaforráð, ok haf þú þat, sem ek hefi haft áðr, en þaðan af höfum vit jafnað af báðir, ok veittu þá þeim, er þú vilt.” „Svá sýnist mèr,” segir Þorkell, „sem þá muni goðorð vart bezt komit, er þú hafir sem lengst; ann ek engum svá vel, sem þèr, at hafa, því at þú hefir marga hluti til menntar um fram alla oss bræðr; en ek úráðinn, hvat er ek vil af mèr göra af bragði. En þú veizt, frændi! at ek hefi til fás hlutast, síðan ek kom til Íslands; má ek nú sjá, hvat mín ráð eru; nú hefi ek flutt, sem ek man at sinui. Kann vera, at Þorkell leppr komi þar, at hans orð verði meiri metin.” Þorgeirr svarar: Sè ek nú, hversu horfir, frændi! at þèr mislíkar; en ek má þat eigi vita, ok munum vit fylgja þessum mönnum, hversu sem ferr, ef þú vilt.” Þorkell mælti: „Þess eins bið ek, at mèr þykkir betr, at veitt sè.” „Til hvers þykkjast þessir menn færir,” segir Þorgeirr, „svá at framkvæmd verði at þeirra máli?” „Svá er, sem ek sagða í dag,” segir Sámr, „at styrk þurfum vit af höfðingjum, en málaflutning á ek undir mèr.” Þorgeirr kvað hánun þá gott at duga; Ok er nú þat til, at búa mál til sem rættligast. En mèr þykkir, sem Þorkell vili, at þit vitið hans, áðr dómar fara út; munu þit þá hafa annathvært fyrir ykkra þrá — nökkura huggan, eða læging, enn meiri enn áðr, ok hrelling ok skapraun. Gangit nú heim, ok verit kátir, af því at þess munu þit við þurfa, ef þit skulut deila við Hrafnkel, at þit berit ykkur vel upp um hrið; en segi þit engum manni, at vit höfum liðveizlu heitið ykkur.” Þá gengu þeir heim til búðar sinnar; váru þá ölteitir. Menn undrudust þetta allir, hví þeir hefði svá skjótt skapskipti tekít, þar sem þeir váru úglaðir, er þeir fóru heiman. Nú sitja þeir, þar til er dómar fara út. Þá

kvæðr Sámr upp menn sína, ok gengr til lögbergs; var þar þá dómr settr. Sámr gekk þá djarfliga at dómnum. Hann hefr þegar upp váttnefnu, ok sótti mál sitt, at réttum landslögum, á hendr Hrafnkeli goða, miskviðalaust ok með sköruligum flutningi. Þessu næst koma þeir Þjóstarssynir með mikla sveit manna; allir menn vestan af landi veittu þeim lið, ok sýndist þat, at Þjóstarssynir váru menn vinsælir. Sámr sótti málit í dóm, þangat til, er Hrafnkeli var boðit til varnár, nema sá maðr væri þar við staddr, er lögvörn vildi fram hafa fyrir hann at réttu lög máli. Rómr varð mikill at máli Sáms, ok spurt, hvárt engi vildi lögvörn fram bera fyrir Hrafnkel. Menn hlupu til búðar Hrafnkels, ok sögðu hánnum, hvat um var at vera. Hann veikst við skjótt, ok kvaddi upp menn sína, ok gekk til dóma; hugði, at þar myndi lítil vörn fyrir landi; hafði hann þat í hug sèr, at leiða smámönnum at sækja mál á hendr hánnum; ætlaði hann at hleypa upp dómnum fyrir Sámi, ok brekja hann af málinu. En þess var nú eigi kostur. Þar var fyrir sá mannfjöldi, at Hrafnkell komst hvergi nær, ok var hánnum þröngt frá í brant með miklu ofriki, svá at hann náði eigi at heyra mál þeirra, er hann sóttu; var hánnum því úhægt at færa lögvörn fram fyrir sik. En Sámr sótti málit til fullra laga, til þess er Hrafnkell varð alsekr á þessu þingi. Hrafnkell gengr þegar til búðar, ok lætr taka hesta sína, ok ríðr í braut af þingi, ok undi illa við sínar málalyktir; því at hann átti aldri fyrr slíkar. Ríðr hann þá austr Lyngdalsheiði, ok svá austr á Síðu; ok eigi lættir hann fyrr, enn hann kemr í Hrafnkelsdal, ok sezt á Adalból, ok lét sem ekki hefði í orðit. En Sámr var á þingi eptir, ok gekk mjök uppstærtr¹. Mörgum mönnum þykkir vel, þó

¹) Skrivemaaden er usikker ligesom Udtalen; sevy Haandskrifter frembyde *uppstærtr*, men fem *uppsærtr*. De øvrige fire have *uppstæittr*, *uppsærtr*, *upp hagr hans*.

at þann veg hafi at borízt, at Hrafnkell hafi hneykju farit; ok minnast nú, at hann hefir mörgum újafnað sýnt. Sámr bíðr til þess, at slitið er þinginu. Búast menn þá heim. Þakkar hann þeim bræðrum sína liðveizlu; en Þorgeirr spurði Sám hlējandi, hversu hán um þætti at fara? Hann lét vel yfir því. Þorgeirr mælti: „Þykkist þú nú nökkuru nær, enn áðr? Sámr mælti: „Beðit þykkir mēr Hrafnkell hafa sneypu mikla, er lengi man uppi vera; ok er þetta við mikla fèmuni.” Þorgeirr mælti: „Eigi er maðrinn alsekr, meðan eigi er háðr fëránisdómr; ok hlýtr þat at hans heimili at göra; þat skal vera fjórtán náttum eptir vápnatak.” (En þat heitir vápnatak, er alþýða ríðr af alþingi). „En ek get,” segir Þorgeirr, „at Hrafnkell muni heim kominn, ok ætli at sitja á Aðalbóli; get ek, at hann muni halda mannaforræði fyrir yðr. En þú mant ætla at ríða heim, ok setjast í bú þitt, ef þú náir, at bezta kosti. Get ek, at þú hafir þat svá þinna mála, at þú kallir hann skógarmann; en slíkan ægishjálrm get ek at hann beri yfir aðra menn, sem áðr, nema þú hljótir at fara nökkuru lægra.” „Aldri hirði ek þat,” segir Sám. „Hraustr maðr ertu,” segir Þorgeirr, „ok þykkir mēr, sem Þorkell, frændi minn, vili eigi göra endamjótt við þik. Hann vill nú fylgja þèr, þar til er ór slítr með ykk Hrafnkeli, ok megir þú þá sitja um kyrrt. Man yðr nú þykkja vit¹ skyldastir at fylgja þèr, er vit höfum áðr mest í fengizt; skulum vit nú fylgja þèr um sinnsakar í Austfjörðu; eða kanntu nökkura þá leið til Austfjarða, at eigi sè almannavegr?” Sám sagðist fara mundu hina sömu leið, sem hann fór austan, ok varð hann nú þessu feginn. Þorgeirr valdi lið sitt, ok lét sèr fylgja fjörutigi manna. Sám hafði ok fjörutigi manna. Var þat lið vel búit at vápnum ok

1) De bedste Haandskrifter tilføje nu dels efter, dels foran *rit*.

hestum. Eptir þat ríða þeir alla hina sönu leið, þar til er þeir koma í nætrelding í Jökulsdal; fara yfir brú á ánni; ok var þetta þann morgin, er fërásdóm átti at heyja. Þá spyrr Þorgeirr, hversu þeir mætti helzt á úvart koma. Sámr kveðst mundu kunna ráð til þess. Hann snýr þegar af leiðinni, ok upp á múlann, ok svá eptir hálsinum milli Hrafnkelsdals ok Jökulsdals, þar til er þeir koma utan undir fjallit, er bærinn stendr undir niðri á Aðalbóli. Þar gengu grasgeilar í heiðina upp, en þar var brekka brött ofan í dalinn; ok stóð þar bærinn undir niðri. Þar stígr Sámr af baki, ok mælti: „Látum lausa hesta vára, ok geymi tuttugu menn; en vèr, sextigi saman, hlaupum at bænum, ok get ek, at fátt muni manna á fótum.” Þeir gördðu nú svá, ok heita þar síðan Hrossageilar. Þá bar skjótt at bænum. Váru þá liðin rismál; eigi var fólk upp staðit. Þeir skutu stökki á hurð, ok hlupu inn. Hrafnkell lá í rekkju sinni; taka þeir hann ok alla hans heimamenn, þá er vápnfœrir váru. Konur ok börn var rekit í eitt hús. Í túninu stóð útibúr; af því ok heim á skálavegginn var skotið vádási einum; þeir leiða Hrafnkel þar til ok hans menn. Hann bauð mörg boð fyrir sik ok sína menn. En er þat tjáði eigi, þá bað hann mönnum sínum lífs; „því at þeir hafa ekki til saka gört við yðr; en þat er mèr engi úsæmd, þó at þèr drepit mik; man ek eigi undan því mælast; en undan hrakningum mælumst ek; er yðr engi sæmd í því.” Þorkell mælti: „Þat höfum vèr heyrt, at þú hafir lítt verit leiðitamr þínum úvinum, ok er nú vel, at þú kennir þess í dag á þèr.” Þá taka þeir Hrafnkel ok hans menn, ok bundu hendr þeirra á bak aptr. Eptir þat brutu þeir upp útibúrit, ok tóku reip ofan ór krókum; taka síðan knífa sína, ok stinga raufar á hásinum þeirra, ok draga þar í reipin, ok kasta þeim svá upp yfir ásinn, ok binda þá

svá átta saman. Þá mælti Þorgeirr: Svá er nú komit kosti yðrum, Hrafnkell! sem makligt er; ok myndi þér þykkja þetta úlíkligt, at þú myndir slíka 'skömm fá af nökkurum manni, sem nú er orðit. Eða hvárt viltu, Þorkell! nú göra, at sitja hær hjá Hrafnkeli ok gæta þeirra, eða viltu fara með Sámi ór garði á braut í örskotshelgi við bæinn ok heyja fêransdóm á grjóthól nökkurum, þar sem hvártki er akr nè eng." (Þetta skyldi þann tíma göra, er sól væri í fullu suðri.) Þorkell svarar: „Ek vil hær sitja, hjá Hrafnkeli; sýnist mér þetta starfaminna." Þeir Þorgeirr ok Sámr fóru þá, ok háðu fêransdóm. Ganga heim eptir þat, ok tóku Hrafnkel ofan ok hans menn, ok settu þá niðr í túninu; ok var þá sigit blóð fyrir augu þeim. Þá mælti Þorgeirr til Sáms, at hann skyldi göra við Hrafnkel slíkt, er hann vildi; „því at mér sýnist nú úvandleikit við hann." Sámr svarar þá: „Tvá kosti göri ek þér, Hrafnkell! sá annarr, at þik skal leiða ór garði braut, ok þá menn, sem mér líkar, ok vera drepinn; en með því at þú átt úmegð mikla fyrir at sjá, þá vil ek þess unna þér, at þú sjáir þar fyrir. Ok ef þú vilt líf þiggja, þá far þú af Aðalbóli með allt lið þitt, ok haf þá eina fêmunni, er ek skapa þér, ok man þat harðla lítið; en ek skal taka staðfestu þessa ok mannaforráð allt; skaltu þar aldri tilkall veita, nè þínir erfingjar; hvergi skaltu nær vera, enn fyrir austan Fljótdalshærað; ok máttu nú eiga handsöl við mik, ef þú vilt þenna upp taka." Hrafnkell mælti: „Mörgum myndi betri þykkja skjótr dauði, enn slíkar hrakningar; en mér man fara, sem mörgum öðrum, at lífit man kjósa, ef kost er; göri ek þat mest sökum sona minna; því at lítil man vera uppreist þeirra, ef ek dey frá." Þá var Hrafnkell leystur, ok seldi hann Sámi sjálfðæmi. Sámr skipti Hrafnkeli af fê slíkt, er hann vildi, ok var þat raunlítið. Spjót sitt

hafði Hrafnkell með sér, en ekki fleira vápna. Þenna dag færði Hrafnkell sik braut af Aðalbóli ok allt sitt fólk. Þorkell mælti þá við Sám: „Eigi veit ek, hví þú görir þetta; mant þú þessa mest iðrast sjálfr, er þú gefr Hrafnkeli líf.” Sámr kvað þá svá vera verða. Hrafnkell færði nú bú sitt austr yfir Fljótsdalshérað, ok um þveran Fljótsdal, fyrir austan Lagarfljót. Við vatnsbotninn stóð einn lítill bær, er hét á Lokhyllu¹. Þetta land keypti Hrafnkell í skuld; því at eigi var kostrinn meiri, enn þurfti til búshluta at hafa. — Á þetta lögðu menn mikla umræðu, hversu hans ofsi hefði niðr fallit; ok minnist nú margr á fornan orðskvið, at „skömm er úhófs æfi.” — Þetta var skógland mikit, ok mikit merkjum, en vánt at húsum, ok fyrir þat efni keypti hann landit litlu verði. En Hrafnkell sá eigi mjök í kostnað, ok felldi mörkina, því at hón var stór, ok reisti þar risuligan² bæ, þann er síðan heitir á Hrafnkelsstöðum. Þesir þat jafnan síðan verit kallaðr góðr bær. Bjó Hrafnkell þar við mikil úhægendi hin fyrstu misseri. Hann hafði mikinn atdrátt af fiskum. Hrafnkell gekk mjök at verkum, meðan boerinn var í smíð. Hrafnkell dróg á vetr kálf ok kið hin fyrstu misseri; hann hêlt vel, svá at nær lifði hvatvetna, þat er til ábyrgðar var; mátti svá at kveða, at nálíga væri tvau höfuð á hverju kykvendi. Á því sama sumri lagðist mikil veiðr í Lagarfljót. Af slíku görðust mönnum búshægendi í héraðinu, ok þat hêlt vel hvert sumar. — Sámr setti bú á Aðalbóli eptir Hrafnkel; ok síðan ellir hann veizlu virðuliga, ok býðr til öllum þeim, er verit höfðu þingmenn Hrafnkels; Sámr býðst til at vera yfirmadr þeirra í stað Hrafnkels; menn játuðust undir þat, ok hugðu þó enn misjafnt til. Þjóstarssynir

1) Navnet er usikkert.

2) Rettelse for Haandskrifternes *reysiligan*, *reysligan*, *rejsugan*.

ræðu hánum þat, at hann skyldi vera blíðr ok góðr fjárinu ok gagnsamr sínum mönnum, styrktarmaðr hverra sem með þyrfti; „ok þá eru þeir eigi menn, ef þeir fylgja þér eigi vel, hvers sem þú þarft við; en því ráðum vit þér þetta, at vit vildim, at þér tækist allt vel, því at þú virðist okkr vaskr maðr; gættu nú vel til, ok vertu varr um þik, af því at vant er við vándum at sjá.” Þjóstarssynir létu senda eptir Freyfaxa ok liði hans, ok kváðust vilja sjá gripi þessa, er svá gengi miklar sögur af. Þá váru hrossin heim leidd. Þeir bræðr líta á hrossin. Þorgeirr mælti: „Þessi hross lítast mér þörf búinu; er þat mitt ráð, at þau vinni slíkt, er þau megu, til gagns mönnum, þangat til er þau megu eigi lifa lengr fyrir aldrs sökum; en hestr þessi sýnist mér eigi betri, enn aðrir hestar, heldr því verri, at mart illt hefir af hánum hlótizt; vil ek eigi, at fleiri víg hljótist af hánum, enn áðr hafa af hánum orðit; man þat nú makligt, at sá taki við hánum, er hann á.” Þeir leiða nú hestinn ofan eptir vellinum; einn hamarr stendr niðr við ána, en fyrir neðan hylr djúpr; þar leiða þeir nú hestinn fram á hamarinn. Þjóstarssynir drógu fat eitt á höfuð hestinum, taka síðan háfar stengr, ok hrinda hestinum af fram, binda stein við hálsinn¹, ok týndu hánum svá. Heitir þar síðan Freyfaxahamarr. Þar ofan frá standa goðahús þau, er Hrafnkell hafði átt; Þorkell vildi koma þar; lét hann fletta goðin öll; eptir þat lætr hann leggja eld í goðahúsið ok brenna allt saman. Síðan búast höfðsmenn í braut; velr Sámr þeim ágæta gripi báðum bræðrum ok mæla til fullkominnar vináttu með sèr, ok skiljast allgóðir vinir. Ríða nú rétta leið vestr í Fjörðu, ok koma heim í Þorskafjörð með virðingu. En Sámr setti Þorbjörn niðr á Leikskálum; skyldi hann þar búa; en kona Sáms fór til bús með hánum á Aðalból, ok býr Sámr þar

¹) Ordene binda stein við halsinn burde egentlig staa efter á höfuð hestinum

um lífið. Hrafnkell spurði austr í Fljótsdal, at Þjóstars-synir höfðu týnt Freyfaxa ok brennt hofit. Þá svarar Hrafnkell: „Ek hygg þat hægóma at trúa á goð,” ok sagðist hann þaðan af aldri skyldu á goð trúa; ok þat efndi hann síðan, at hann blótaði aldri. Hrafnkell sat á Hrafnkelsstöðum, ok rakaði fè saman. Hann fekk miklar virðingar í héraðinu; vildi svá hverr sitja ok standa, sem hann vildi. Í þann tíma komu sem mest skip af Noregi til Íslands; namu menn þá sem mest lönd í héraðinu, um Hrafnkels daga. Engi náði með frjálsu at sitja, nema Hrafnkel bæði orlofs; þá urðu ok allir hánúm at heita sínu liðsinni; hann hèt ok sínu trausti. Lagði hann land undir sik allt fyrir austan Lagarfljót. Þessi þinghá varð brátt miklu meiri ok fjölmennari, enu sú er hann hafði áðr haft; hón gekk upp um Skriðudal, ok upp allt með Lagarfljóti. Var nú skipan á komin um lund hans. Maðrinn var miklu vinsælli, enn áðr: hafði hann hina sömu skapsmuni um gagnsemd ok risnu; en miklu meir var nú maðr gæfr ok hægri, enn fyrr, at öllu. Opt fundust þeir Sámur ok Hrafnkell á mannamótum, ok minntust þeir aldri á sín skipti. Lēið svá fram sex vetr. Sámur var vinsæll af sínum þingmönnum, því at hann var hægr ok kyrr ok góðr órlausna, ok minntist á þat, er þeir bræðr höfðu ráðit hánúm. Sámur var skartsmaðr mikill.

Þess er getið, at skip kom af hafi í Reyðarfjörð, ok var stýrimaðr Eyvinðr Bjarnason; hann hafði utan verit sjau vetr; Eyvinðr hafði mikit við gengizt um menntir, ok var orðinn hinn vaskasti maðr. Eru hánúm sögð brátt þau tíðendi, er görzt höfðu, ok lèt hann sèr um þat fátt finnast; hann var faskiptinn maðr. Þegar Sámur spýrr þetta, ríðr hann til skips; verðr nú mikill fagnafundr með þeim bræðrum. Sámur býðr hánúm vestr þangat; en Eyvinðr tekr

því vel, ok biðr Sám ríða heim fyrir, en senda hesta á móti varningi hans. Hann setr upp skip sitt, ok býr um. Sámr görir nú svá, ferr heim, ok lætr reka hesta á móti Eyvindi; ok er hann hefir búit um varnað sinn, býr hann ferð sína til Hrafnkelsdals; ferr upp eptir Reyðarfirði. Þeir váru fimmm saman; hinn sætti var skósveinn Eyvindar; sá var íslenzkr at kyri, skyldr hánum. Þenna svein hafði Eyvinðr tekit af válaði, ok flutt utan með sèr, ok haldit sem sjálfan sik; þetta bragð Eyvindar var uppi haft; ok var þat alþýðu rómr, at fáir væri hans líkar. Þeir ríða upp Þórsdalsheiði, ok ráku fyrir sèr sextán klyfjaða hesta. Váru þar húskarlar Sáms tveir, — en þrír farmenn; váru þeir ok allir í litklæðum, ok ríðu við fagra skjöldu. Þeir ríðu um þveran Skriðudal, ok yfir Háls; yfir til Fljótsdals, þar sem heita Bulungarvellir, ok ofan á Gilsáreyri; hón gengr austan at fljótinu millum Hallormsstæða ok Hrafnkelsstæða; ríða þeir þá upp með Lagarfljóti, fyrir neðan völl á Hrafnkelsstöðum, ok svá fyrir vatnsbotniun, ok yfir Jökulsá at Skálavaði. Þá var jafnnær rismálum ok dagmálum. Kona ein var við vatnit, ok þvó lèrept sín; hón sèr ferð manna; griðkona sú sópar saman lèreptunum, ok hleypr heim; hón kastar þeim niðr úti hjá viðarkesti, en hleypr inn. Hrafnkell var þá eigi upp staðinn; vildir menn lágu í skálanum, en verkmennt váru til iðnar farnir; þetta var um heyaannir. Konan tók til orða, er hón kom inn: „Satt er þat flest, er forn-kveðit er, at ‘svá ergist hverr, sem eldist’; verðr sú lítil virðing, er snimma leggst á, ef maðr lætr síðan af með úsóma, ok hefir eigi traust til at reka þess rættar nökkuru sinni, ok eru slíkt mikil undrum þann maun, sem hraustr hefir verit; nú er annan veg¹ þeirra lífi, er upp vaxa með feðrum sínum, ok þykkja yðr engis háttar hjá yðr; en, þá

¹) *háttar* tilfæjer æt Haandskrifl.

er þeir eru frumvaxta, fara land af landi, ok þykkja þar mestháttar, sem þá koma þeir; koma við þat út, ok þykkjast þá höfðingjum meiri. Eyvindr Bjarnason reið hér yfir á at Skálavaði með svá fagan skjöld, at ljómaði af; er hann svá mennt, at hefnd væri í hánum.” Lætr gríðkonan ganga af kappi. Hrafnkell ríss upp, ok svarar henni: „Kann vera, at þú mælir mart hölztu satt — eigi fyrir því, at þèr gangi gott til; er nú vel, at þèr aukist erfíði: far þú hart suðr á Víðivöllu eptir þeim Hallsteinssonum, Sighvati ok Snorra; bið þá skjótt til mín koma með þá menn, sem þar eru vápnfærir.” Aðra gríðkonu sendir hann út á Hrólfsstaði, eptir þeim Hrólfssonum, Þórði ok Halla, ok þeim, sem þar vǫru vápnfærir; þessir hváirtveggju vǫru gildir menn ok allvel menntir. Hrafnkell sendi ok eptir húskörlum sínum. Þeir urðu alls átján saman. Þeir vápnudust harðfengiliga; ríða þar yfir á, sem hinir fyrri. Þá vǫru þeir Eyvindr komnir upp á heiðina. Eyvindr ríðr til þess, er hann kemr vestr á miðja heiðina. Þar heita Bessagötur. Þar er svarðlaus mýrr, ok er sem ríði í efju eina fram, ok tók jafnan í knè eða í miðjan legg, stundum í kvið; þá er undir svá hart sem hölkn. Þá er hraun stórt fyrir vestan; ok er þeir koma á hraunni, þá lítr sveinninn aptr, ok mælti til Eyvindar: „Menn ríða þar eptir oss,” segir hann, „eigi færri enn átján; er þar mikill maðr á baki, í blám klæðum, ok sýnist mēr líkt Hrafnkeli goða; þó hefi ek nú lengi eigi sèt hann.” Eyvindr svarar: „Hvat man oss skipta? veit ek mēr engis ótta ván af reið Hrafnkels; ek hefi hánum ekki í móti gört. Man hann eiga örendi vestr til dals at hitta vini sína.” Sveinninn svarar: „Þat býðr mēr í hug, at hann muni þik hitta vilja.” „Eigi veit ek,” segir Eyvindr, „til hafa orðit með þeim Sámi bróður mínum, síðan þeir sættust.” Sveinninn svarar: „Þat vilda

ek, at þú riðir undan vestr til dals; mantu þá geymdr; ek kann skapi Hrafnkels, at hann man ekki göra oss, ef hann náir þér eigi; er þá alls gætt, ef þín er eins; ok er þá ekki dýr í festi, ok er vel, hvat sem af oss verðr.” Eyvindr sagðist eigi mundu brátt undan ríða; „Því at ek veit eigi, hverir þessir eru; myndi þat mörgum manni hlægiligt þykkja, ef ek renn at öllu úreyndu.” Þeir ríða nú vestr af hrauninu. Þá er fyrir þeim önnur mýrr, er heitir Oxamýrr¹; hón er grösug mjök; þar eru bleytur, svá at nálíga er úfært yfir; af því lagði Hallfredr karl hinar efri götur, þó at þær væri lengri. Eyvindr ríðr vestr á mýrina; lá þá drjúgum í fyrir þeim; dvaldist þá mjök fyrir þeim. Hina bar skjótt eptir, er lausir ríðu; ríða þeir Hrafnkell nú leið sína á mýrina. Þeir Eyvindr eru þá komnir af mýrinni, sjá þeir þá Hrafnkel ok sonu hans báða. Þeir báðu Eyvind þá undan at ríða; „Eru nú af allar torfæru; mantu ná til Adalbóls, meðan mýrrin er á millum.” Eyvindr svarar: „Eigi man ek flýja undan þeim mönnum, er ek hefi ekki til miska gört.” Þeir ríða þá upp á hálsinn. Þar standa fjöll lítil. Á hálsunum, utan í fjallinu, er meltorfa ein, blásin mjök; bakkar hávir váru umhverfis. Eyvindr ríðr at torfunni; þar stígr hann af baki, ok bíðr þeirra. Eyvindr mælti þá: „Nú munum vèr skjótt vita þeirra örendi.” Eptir þat ganga þeir upp á torfuna, ok brjóta þar upp grjót nökkut. Hrafnkell snýr þá af götunni, ok suðr at torfunni; hann hafði engi orð við Eyvind, ok veitti þegar atgöngu. Eyvindr varðist vel ok drengiliga. Skósveinn Eyvindar þóttist eigi kröptugr til orrustu, ok tók hest sinn, ok ríðr vestr yfir háls til Adalbóls, ok segir Sámi, hvat leika er. Sámr brá skjótt við, ok sendi eptir mönnum; urðu þeir saman tuttugu; var þetta lið vel búit.

¹) Enten det samme som *Uramýrr*, eller for *Öramýrr*.

Ríðr Sámr austr á heiðina, ok at þar, er veffangit hafði verit. Þá er umskipti á orðit með þeim: reið Hrafnkell þá austr frá verkunum; Eyvindr var þá fallinn ok allir hans menn. Sámr gördi þat fyrst, at hann leitaði lífs með bróður sínum; var þat trúliga gört — þeir váru allir líflátnir, fimm saman. Þar váru ok fallnir af Hrafnkeli tólf menn, en sex ríðu í braut. Sámr átti þar litla dvöl; hann ok hans menn ríða þegar eptir. Þeir Hrafnkell ríða nú undan, sem máttu; hafa þó mædda hesta. Þá mælti Sámr: „Ná megum vèr þeim; því at þeir hafa mædda hesta, en vèr höfum alla hvílda; ok man nálægr verða, hvárt vèr nám þeim, eða eigi, áðr enn þeir komast af heiðinni.” Þá var Hrafnkell kominn austr yfir Oxamýri. Ríða nú hváirtveggju, allt til þess, er Sámr kemr á heiðarbrúniua; sá hann þá, at Hrafnkell var kominn langt ofan í brekkurnar; sèr Sámr, at hann munni undan taka ofan í héraðit; hann mælti þá: „Hèr munum vèr aptr snúa; því at Hrafnkeli man gott til manna verða.” Snýr Sámr þá aptr við svá búit; kemr þar til, er Eyvindr lá, tekr til, ok verpr haug eptir hann ok felaga hans. Er þar kölluð nú Eyvindartorfa ok Eyvindarfjöll ok Eyvindardalr. Sámr ferr þá með allan varnaðinn heim á Aðalból. Ok er hann kemr heim, sendir Sámr eptir þingmönnum sínum, at þeir skyldi koma þar um morgininn fyrir dagmál; ætlar hann þá austr yfir heiði; „Verðr ferð vár slík, sem má.” Um kveldit ferr Sámr í hvílu, ok var þar drjúgt komit manna. Hrafnkell reið heim, ok sagði tíðendi þessi. Hann etr mat; ok eptir þat samnar hann mönnum at sèr, svá at hann fær sjautigi manna, ok ríðr við þetta lið vestr yfir heiði, ok kemr á úvart til Aðalbóls, ok tekr Sám í rekkju, ok leiðir hann út. Hrafnkell mælti þá: „Nú er svá komit kosti þínum, Sámr! at þèr myndi úlíkligt þykkja fyrir stundu, at ek á

nú vald á lífi þínu. Skal ek nú eigi vera þèr verri drengur, enn þú vart mèr. Man ek bjóða þèr tvá kosti — at vera drepinn; hinn er annarr, at ek skal einn skera ok skapa okkar á milli.” Sámr kvaðst heldr kjósa at lifa; en kvaðst þó hyggja, at hvárrtveggi myndi harðr. Hrafnkell kvað hann þat ætla mega; „Því at vèr eigum þèr þat at launa; ok skylda ek hálfu betr við þik göra, ef þess væri vert. Þú skalt fara braut af Aðalbóli ofan til Leikskála, ok sezt þar í bú þitt. Skaltu hafa með þèr auðæfi þau, sem Eyvindr hefir átt; þú skalt eigi hèðan lleira hafa í fèmunum, utan þat, er þú hefir hingat haft — þat skaltu allt í braut hafa. Ek vil taka við goðorði mínu, svá ok við búi ok staðfestu; sè ek, at mikill ávöxtr hefir á orðit á góðsi mínu, ok skaltu eigi þess njóta. Fyrir Eyvind, bróður þinn, skulu engar bætr koma, fyrir þat at þú mæltir herfíliga eptir hinn fyrra frænda þinn; ok hafi þèr þó ærnar bætr eptir Einar frænda yðvarn, þar er þú hefir haft ríki ok fè sex vetr; en eigi þykkir mèr meira vert dráp Eyvindar ok manna hans, enn meiðsl við mik ok menn mína. Þú gördir mik sveitarrækan; en ek læt mèr líka, at þú sitir á Leikskálum; ok man þèr duga, ef þú ofsar eigi þèr til vansa. Minn undirmaðr skaltu vera, meðan vit lifum báðir. Máttu ok til þess ætla, at þú mant því verr fara, sem vit eigumst fleira illt við.” Sámr ferr nú braut með lið sitt, ofan til Leikskála, ok sezt þar í bú sitt. — Nú skipar Hrafnkell á Aðalbóli búi sínum mönnum; Þóri, son sinn, setr hann á Hrafnkelsstaði; hefir nú goðorð yfir öllum sveitum. Ásbjörn var með föður sínum; því at hann var yngri.

Sámr sat á Leikskálum þenna vetr; haun var hljóðr ok fáskiptinn; fundu margir þat, at hann undi lítt við sinn

hlut. En um vetrinn, er daga lengði, fór Sámr, við annan mann, ok hafði þrjá hesta, yfir brú, ok þaðan yfir Möðrnaldsheiði, ok svá yfir Jökulsá á ferju, svá til Mývatns, þaðan yfir Fljótsheiði ok Ljósavatnsskarð, ok létti eigi fyrr, enn haun kom vestr í Þorskafjörð; er þar tekit vel við hánum. Þá var Þorkell nýkominn út ór för; hann hafði verit utan fjóra vetr. Sámr var þar viku, ok hvíldi sik; síðan segir haun þeim viðskipti þeirra Hrafnkels, ok biðr þá bræðr ásjá ok liðsinnis enn sem fyrr. Þorgeirr hafði meir svör fyrir þeim bræðrum í þat sinni; kvaðst fjarri sitja: „Er langt á milli vár. Þóttumst vèr allvel í hendr þèr búa, áðr vèr gengum frá, svá at þèr hefði hægt verit at halda. Hefir þat farit eptir því, sem ek ætlaða, þá er þú gaft Hrafnkeli líf, at þess myndir þú mest iðrast; fýstum vit þik, at þú skyldir Hrafnkel af lífi taka; en þú vildir ráða. Er þat nú auðsèt, hverr vizkununnr ykkarr hefir orðit, er hann lèt þik sitja í friði, ok leitaði þar fyrst á, er hann gat þann af ráðit, er hánum þótti þèr vera meiri maðr. Megum vit eigi hafa okkr til falls gæfuleysi þitt þetta. Er okkr ok eigi svá mikil fýst á at deila við Hrafnkel, at vit nennim at leggja þar við virðing okkra optar. En bjóða viljum vit þèr hingat með skuldalið þitt allt undir okkarn áraburð, ef þèr þykkir bèr skaprauðarminna, enn í nánd Hrafnkeli.” Sámr kvaðst eigi því nenna, sagðist vilja heim aptr, ok bað þá skipta hestum við sik; var þat þegar til reiðu. Þeir bræðr vildu gefa Sámi góðar gjafir; en hann vildi engar þiggja, ok sagði þá vera litla í skapi. Reið Sámr heim, við svá búit, til Leikskála, ok bjó þar til elli; fekk hann aldri uppreisn á móti Hrafnkeli, á meðan hann lifði. En Hrafnkell sat í búi sínu, ok hlelt virðingu sinni; hann varð sótt dauðr, ok er haugr hans í Hrafnkels-

dal, út frá Aðalbóli; var lagit í haug hjá hánum mikit fè, herklæði hans öll ok spjót hans hit góða. — Synir hans tóku við mannaforráði; Þórir bjó á Hrafnkelsstöðum, en Ásbjörn á Aðalbóli; báðir áttu þeir goðorðit saman, ok þóttu miklir menn fyrir sèr. — Ok lýkr hèr frá Hrafnkeli at segja.

Tillæg.

1.

Landnámabók 4, 3¹.

Hrafnkell hèt maðr, Hrafnsson; hann kom út síð landnámátíðar. Hann var hinn fyrsta vetr í Breiðdal, en um várit fór hann upp um fjall; hann áði í Skriðudal ok sofnadi; þá dreyndi hann, at maðr kom at hánum, ok bað hann upp standa ok fara braut sem skjótast; hann vaknaði ok fór braut; en er hann var skammt kominn, þá hljóp ofau fjallit allt, ok varð undir göltr ok griðungr, er hann átti. Síðan nam Hrafnkell Hrafnkelsdal ok bjó á Steinröðarstöðum. Hans son var Ásbjörn, faðir Helga, ok Þórir, faðir Hrafnkels goða, föður Sveinbjarnar, [föður Þorsteins, föður Bótúlfs, föður Þórdísar, móður Helgu, móður Þórðar prests, föður Markúss á Melum].

1) Íslendinga sögur (Kbh. 1843 8) I. 245.

2.

Járnsíða (Hákonarbók). Mannh. 7¹.

Öllum mönnum man þat ok kunnigt vera um þann hinn mikla úsið, er langliga hefir verit í várum löndum, at þar sem maðr verðr af tekinn, þá vilja frændr hins dauða þann ór ættinni taka, er beztr er, þótt hann sè hvártki vitandi nè ráðandi hins dauða aftöku, ok vilja eigi hefna á þeim, er drap, þó at þess sè kostr; ok nýtr hinn vándi maðr svá illsku sinnar ok úgiptu, en hinn saklausi geldr svá sinnar spektar ok góðrar mannanar, ok hefir margr maðr af því fengit mikit ættarskarð, en konunginn misst hinna beztu þegna í landinu.

¹) Jfr. Frostuþingslög hin ellri (Indledn. 8, Norges gamle Love. S. 123)

HRAFNKEL FREYSGODES SAGA.

Oversat af **N. L. Westergaard.**

Det var i Kong Harald den haarfagres Dage, — han som var en Søn af Halfdan hin svarte, en Søn af Gudrød Jagtkonge, en Søn af Halfdan den milde og madkarrige, en Søn af Eysten Fret, en Søn af Olaf Trætølge, Konge i Sverrig, — at en Mand, som hed Halfred, kom med sit Skib til Island og landede (paa Østkanten) i Brededal, hvilken ligger nedenfor Fljotsdalsherred. Der var paa Skibet hans Kone og Søn, som hed Hrafukel; han var da femten Vintre gammel, en haabefuld og rask Yngling. Halfred bosatte sig. Om Vintren døde en udenlandsk Trælkvinde, som hed Arnthrude, og derfor kaldes dette Sted siden Arnthrudested. Men om Vaaren førte Halfred sit Gods mod Norden over Heden, og bosatte sig paa det Sted, som heder Gededal. En Nat drömte han, at en Mand kom til ham og sagde: „der ligger du Halfred! meget uvarlig; før dit Gods bort, og vester paa over Lagastrømmen; der er hele din Lykke.” Derefter vaagner han og fører sit Gods over Rangaa til det Sted i Tunge, som siden blev kaldt Halfredsted, og boede der til sin Alderdom. Men der blev tilbage for ham en Ged og en Buk; og den samme Dag, som Halfred var taget bort, styrtede et Fjældskred ned paa Gaarden, og disse Dyr omkom der; og derfor hedder dette Sted siden Gededal.

Hrafukel havde for Skik om Sommeren at ride over paa Hederne. Da var Jökulsdalen bebygget helt op til Broen.

Hrafnkel red op gennem Fljotsdalsherredet, og saa at en øde Dal gik op fra Jökulsdalen; denne Dal syntes ham beboeligere end de andre Dale, han før havde seet. Men da han kom hjem, bad han sin Fader om at skifte Godset med sig, og sagde, at han vilde opslaa sin Bolig hist. Dette indrømmede hans Fader ham; han bygger en Gaard i hin Dal og kalder den Adelbol. Hrafnkel ægtede Oddbjarg en Datter af Skjaldulf fra Laxaadalen; de havde to Sønner, hvoraf den ældste hed Thore og den yngste Asbjörn. Da Hrafnkel havde taget Landet ved Adelbol i Besiddelse, anstillede han et stort Blot¹ og lod bygge et stort Hov²; han elskede ingen Gud højere end Frey, og han gav han alle sine bedste Kostbarheder til halvs med sig. Hrafnkel bebyggede hele Dalen og uddelte Land til Folk, men vilde dog være deres Overmand, og tog Godordet³ over dem; derved fik han et Tilnavn, og blev kaldt Freysgode. Han var en meget ubillig Mand, men særdeles dygtig. Han nødte Jökulsdølerne til at være sine Tingmænd. Hrafnkel var mild og blid mod sine Folk, men haard og stridig mod Mændene i Jökulsdalen, og man fik af ham ingen Billighed; han stod i mange Enekampe; men bødede ikke nogen Mand med Penge; thi ingen fik af ham nogensomhelst Bøde, hvad han saa end gjorde.

Fljotsdalsherred er vanskeligt at befare: det er meget stenet og med sumpig Jordbund; men Fader og Søn rede dog jævnlig til hinanden; thi der var god Forstaaelse imellem dem. Halfred tyktes denne Vej besværlig; han opsogte sig en Vej ovenfor de Fjælde, som ere i Herredet; han fik der en tørrere men længere Vej, som kaldes Halfredsvej. Denne Vej rejse kun de, som ere bedst bekendte med Herredet.

1) Offer.

2) Offersted.

3) Embedet som Gode (Præst) og Herredshövding

Bjarne hed en Mand, som boede paa den Gaard, der kaldes Løgerhuse; den ligger i Hrafnkelsdal. Han var gift og havde to Sønner med sin Kone, hvoraf den ene hed Sam og den anden Eyvind, — smukke og haabefulde Mænd. Eyvind var hjemme hos sin Fader; men Sam var gift og boede nordenfor i Dalen paa en Gaard, som hedder Leik-skåle, og besad meget Gods. Sam var en meget overmodig Mand og lovkyndig; men Eyvind blev Købmand og rejste udenlands til Norge og var der om Vinteren. Derfra drog han ud til andre Lande og dvælede i Miklegaard; hvor han nød stor Hæder af Grækerkongen, og opholdt sig en Stund.

Hrafnkel havde i sit Eje en Kostbarhed, som tyktes ham bedre end hvilkensomhelst anden; det var en Hest brunlig af Farve, med en sort Stribe ned ad Ryggen; han kaldte den Freyfaxe. Han gav sin Ven Frey denne Hest til halvs. Til denne Hest bar han en saa stor Kærlighed, at han gjorde det Løfte, at ville være den Mands Banc, som red paa den uden hans Villie.

Thorbjörn hed en Mand; han var Broder til Bjarne, og boede i Hrafnkelsdalen paa den Gaard, som kaldes Hol, ligeoverfor Adelsbol mod Østen. Thorbjörn besad kun lidet Gods, men en stor Börneflokk. Hans ældste Søn hed Einar; han var en stor og dygtig Mand. Det var en Vaar, at Thorbjörn sagde til Einar, at han skulde søge sig en Tjeneste: „thi jeg behøver ikke mere Arbejde, end hvad de Folk kunne gjøre, som ere her; men dig vil det være næmt at faae en Tjeneste, fordi du er en dygtig Mand. Ikke volder Mangel paa Kærlighed, at jeg saaledes viser dig bort, thi du er mig det nyttigste af mine Börn; men min Mangel paa Ævne og min Fattigdom volder dette; mine andre Börn blive nu arbejdsdygtige; du vil lettere kunne faa

Tjeneste end de.” Einar svarer: „altfor silde har du talt til mig om dette; thi nu har alle optaget de Tjenester, som ere de bedste; men det tykkes mig dog ilde at tage, hvad andre have vraget.” Han tog nu sin Hest og red til Adelbol. Hrafnkel sad i Stuen; han hilser ham venligt og med Glæde. Einar søger om Tjeneste hos Hrafnkel. Denne svarer: „hvorfor søger du herom saa sildig? thi jeg skulde have taget først mod dig; men nu har jeg fæstet alle mine Folk, undtagen til det Værk ene, som du vel ikke vil paatage dig.” Einar spurgte, hvad det var. Hrafnkel sagde, at han ikke havde fæstet nogen til at rogte Smaakvæget; men ytrede, at han behøvede en dygtig Mand dertil. Einar siger, at han bryder sig ikke om hvad han bestilte, om det var det ene eller det andet; men han tilføjede, at han vilde have to Halvaars Tjeneste. „Jeg vil strax sige dig mine Vilkaar,” siger Hrafnkel, „du skal vogte i Sæteren halvtredsindstyve Faar, og føre hjem al Sommerbrændsel; dette skal du udrette for to Halvaars Tjeneste. Men dog vil jeg afgjøre en Ting med dig, som med mine andre Hyrder. Freyfaxe gaar oppe i Dalen med sit Stod; denne skal du passe paa Vinter og Sommer; men jeg varer dig ad for en Ting: jeg vil, at du aldrig kommer paa dens Ryg, hvor nødvendigt det end maatte blive for dig; thi jeg har strengt svoret at blive den Mands Bane, som rider paa den. Hesten følge tolv Hopper, og paa hvilkensomhelst af disse, du vil, kan du ride, Dag eller Nat, naar det er fornødent for dig. Gjør nu som jeg har sagt; thi det er et gammelt Ordsprog, at den volder ikke, som varer. Nu ved du, hvad jeg har bestemt.” Einar sagde, at han ikke monne være saa urimelig lysten efter at ride paa den Hest, som var ham forbudt, naar der vare andre Heste til at ride paa.

Einar rider nu hjem efter sine Klæder, og bringer dem til Adelbol. Siden flyttede man hen i Hrafnkelsdalen til Sæteren, som kaldes Grjotteigssæter. Einar gaar det særdeles godt om Sommeren, saa at aldrig noget Faar blev borte, indtil Midsommer; men da bleve en Nat næsten tredive Faar borte. Einar leder paa alle Græsgange, men finder dem ikke; Faarene vare borte for ham næsten en Uge. En Morgen gik Einar ud tidlig, da Søndentaagen og Rusken havde hævet sig. Han tager i sin Haand en Stav, Bidsel og et Dækken; han gaar frem over Grjotteigsaen, som flyder foran Sæteren, og der paa Aabreden laa det Kvæg, som havde været hjemme om Aftenen; han drev dette hen til Sæteren, men gaar at søge det, som tidligere var blevet borte. Han seer nu Stodhestene paa Aabreden, og faar i Sinde at tage sig en Hest til at ride paa, da det tyktes ham klart, at han vilde komme hurtigere afsted, naar han red, end naar han gik. Da han kom hen til Hestene, jagede han efter dem, men de som aldrig plejede at løbe bort for nogen Mand, vare nu alle sky, undtagen Freyfaxe ene; denne var saa rolig, som var han fæstet til Jorden. Einar seer, at Morgenen lider, og tænker at Hrafnkel ikke vilde faa det at vide, om han end red paa Hesten. Nu tager han Hesten, giver den Bidslet paa, lægger Dæknet paa dens Ryg under sig, og rider op langs med Grjotaas Kloften, saa op til Jøklerne, og vester paa langs med den ene Jökul did hvor Jøkulsaaen falder ned, derpaa ned med Aaen til Reykja-sæteren. Han spurgte alle Hyrderne ved Sæterne, om nogen havde seet dette Kvæg, men ingen sagde at han havde seet det. Einar red Freyfaxe ligesom Daggy til Middagen; den bar ham hurtigt og vidt omkring; thi det var en god Hest. Einar kom da i Hu, at han kunde først drive hjem det Kvæg, som var ved Sæteren, om han

saa end ikke fandt det andet. Han red da øster paa over de langstrakte Høje i Hrafnkelsdal; men da han kommer ned til Grjotteig, hører han en Brægen fra Bjærgekloften, hvor han før var redet forbi, og seer tredive Faar komme henimod sig, de samme, som havde været borte en Uge; og han drev disse hjem med det andet Kvæg. Hesten var aldeles vaad af Sved, saa at det dryppede af hvert Haar; den var meget overstænket med Dynd og overmaade træt; den vælter sig tolv Gange om, og vrinsker derefter højt, hvorpaa den begynder at løbe hurtigt ned ad Vejen. Einar vender sig efter Hesten, og søger at komme foran den, forat standse den og føre den tilbage til Hopperne; men den var saa vild, at Einar ikke kunde komme i Nærheden af den. Hesten løber ned gennem Dalen og standser ikke før end den kommer hjem til Adelbol; da sad Hrafnkel ved Bordet; og da Hesten kommer til Døren, vrinsker den højt. Hrafnkel sagde til en Pige, som var-tede op ved Bordet, at hun skulde gaa til Døren, „thi en Hest vrinskede, og det tyktes mig at være ligt Freyfaxes Vrinsken.” Hun gaar hen i Døren og seer Freyfaxe meget ilde tilredt; hun siger til Hrafnkel, at Freyfaxe var udenfor Døren, og saa meget smudsig ud. „Hvad mon Drengen vil, siden han er kommet hjem?” siger Hrafnkel, „ikke varsler dette noget godt.” Derpaa gik han ud, seer Freyfaxe og siger til den: „Hde tykkes det mig, at du paa denne Maade er blevet behandlet, min Fostersøn! men hjemme har du haft din Forstand, eftersom du underretter mig derom, og dette skal blive hævnnet; gaa du nu til dit Stod.” Hesten gik strax op gennem Dalen til sit Stod. Hrafnkel gaar i Seng om Aftenen, og sover hele Natten; men om Morgenens lod han sig tage og sadle en Hest, og rider op til Sæteren; han rider i blaa Klæder; en Øxe

havde han i Haanden, men ikke flere Vaaben. Da havde Einar nys drevet Faarene ind i Folden; han laa paa Gærdet og talte Faarene; men Kvinderne vare i Færd med at malke. De hilste Hrafinkel; han spurgte hvorledes det gik dem. Einar svarer: „det er gaaet mig slet; thi tredive Faar have været borte næsten en Uge, men nu ere de fundne.” Hrafinkel sagde, at han vilde ikke opholde sig over sligt; „har ikke noget værre tildraget sig? (thi det er ikke indtruffet saa ofte, som det har været at vente, at Kvæg har været borte); men har du ikke redet paa Freyfaxe igaar?” Einar sagde at han vilde ikke ganske nægte det. „Hvorfor red du paa denne Hest, som var dig forbudt, eftersom der vare nok, som du havde Tilladelse til at bruge? Dog skulde jeg have tilgivet dig denne Sag, hvis jeg ikke havde svoret saa strængt; da du saa ærligt har tilstaaet det.” Men ifølge den Tro, at det ikke gaar den Mand godt, som ikke opfylder sit svorne Løfte, springer han af Hesten mod ham og hugger ham Banesaar. Derpaa rider han, efter at have handlet saaledes, hjem til Adelbol, og fortæller denne Tidende. Siden lod han en anden drage til Smaakvæget i Sæteren. Men han lod Einar føre vester paa fra Sæteren op paa Brinken, og rejste der ved Dyssen en Varde, som er blevet kaldt Einarsvarde, og naar Solen kommer dertil fra Sæteren, bliver der holdt Middagen.

Thorbjörn spørger ovre paa Hol sin Søn Einars Drab; han tog sig denne Tidende nær; han tager nu sin Hest, rider over til Adelbol og beder Hrafinkel om Bøder for sin Söns Drab. Hrafinkel siger, at han har dræbt flere Mænd end denne ene; „det er dig ikke ubekjendt, at jeg ikke vil bøde nogen Mand med Peuge, og Folk maa dog finde sig deri; men alligevel maa jeg tilstaa, at dette Drab tykkes mig en slettere Gjerning, end noget af de andre, jeg har

begaaet; du har været min Nabo en lang Tid, og jeg har været vel fornöjet med dig, og vi begge med hinanden; og der skulde ikke være opstaaet nogen Uenighed mellem mig og Einar om Smaating, hvis han ikke havde redet paa hin Hest; men vi maa nu angre, at vi have været for snaksom; og sjældnere komme vi til at angre, hvad vi sige for lidt, end hvad vi sige for meget. Jeg vil nu vise, at denne min Gjerning tykkes mig at være værre end de andre, jeg har begaaet; jeg vil forsyne dit Hus i Sommer med den fornødne Mælk, og med Slagtekvæg til Høsten, og saaledes vil jeg gjøre for dig hvert Aar, saalænge du vil fore din egen Husholdning. Dine Sønner og Dötre skulle vi to udstyre med min Hjælp, og saaledes forsørge dem, at de kunne komme til at leve under gode Kaar. Og alt, hvad du ved, er i mine Huse, og som du trænger til at faa, det skal du underrette mig om, og du skal ikke skorte noget af det, du behøver. Du skal drive din Gaard, saalænge du har Lyst dertil; men naar du bliver ked deraf, kom saa hid til mig; jeg skal da sørge for dig til din Dødsdag; og vi to skulle være forligte paa disse Vilkaar; det venter jeg, at de fleste ville sige, at hin Mand var temmelig dyr.” „Disse Vilkaar modtager jeg ikke,” siger Thorbjörn. „Hvilke vil du da have?” siger Hrafnkel. Da svarede Thorbjörn: „jeg vil, at vi tage Folk til at dømme os imellem.” Hrafnkel svarer: „da bilder du dig ind at være min Ligemand, og paa den Maade kunne vi ikke forliges.” Da red Thorbjörn bort, og ned gennem Hrafnkelsdal. Han kom til Løgerhusene, og træffer sin Broder Bjarne, fortæller ham denne Tidende, og beder ham om at tage sig noget af denne Sag. Bjarne ytrede, at han ingenlunde var Hrafnkels Ligemand, „og hvorvel vi kunne raade over nogle Skillinger, formaa vi dog ikke at fore en

Retsag mod Hrafnkel; og det er sandt, som er blevet sagt, at den er vis, som kjender sig selv. Han har böjet Retten for saa mangen en Mand, som havde langt større Magt, end vi have. Du synes mig at have vist dig taabelig, eftersom du afslog saa gode Tilbud; jeg vil intet have at skifte med denne Sag." Thorbjörn talte mange bitre Ord til sin Broder Bjarne, og siger, at jo mere det behovedes, desto mindre Dygtighed var der i ham. Han rider nu bort, og de to Brødre skilles ikke ad i Venskab. Han standser ikke, förend han kommer ned til Leikskåle; han banker der paa Dören; man gik til Dören. Thorbjörn beder Sam at komme ud. Sam hilsede sin Frænde venligt, og indbød ham til at være der. • Thorbjörn tog meget sent derimod. Sam seer Thorbjörns Sörgmodighed og spørger om hvad der var skeet; men han fortæller sin Sön Einars Drab. „Det er ingen stor Nyhed," siger Sam, „at Hrafnkel dræber Folk." Thorbjörn spørger om Sam vil yde ham nogen Bistand; thi Sagen er saadan, at hvorvel Manden er mig nærmest, er dog Hugget ikke faldet fjærnt fra dig." „Har du vel søgt nogen Erstatning hos Hrafnkel," spørger Sam. Thorbjörn fortæller hele Sandheden, hvordan det var gaact til mellem ham og Hrafnkel. „Ikke har jeg för erfaret," siger Sam, at Hrafnkel har gjort nogen saadanne Tilbud, som dig. Nu vil jeg ride med dig op til Adelbol, og lad os saa opføre os ydmyg mod Hrafnkel, og faa at vide, om han vil staa ved sit Tilbud; nogen Ædelmodighed vil han nok vise os." „Begge Dele er Tilfældet," svarer Thorbjörn, „hverken vil Hrafnkel det nu, heller ikke har jeg større Lyst til det nu, end dengang jeg red bort." Sam siger: „besværligt mener jeg det er at stride med Hrafnkel for Retten." Thorbjörn svarer: „derfor faa I unge Folk aldrig nogen Förfremmelse, fordi I ere bange for alt; jeg

troer, at ingen Mand har saadanne Uslinge til Frænder som jeg; det synes mig at være ilde bevendt med slige Folk som dig, som bilder dig ind at være lovkyndig og er gridsk paa Smaasager, men vil ikke tage mod denne Sag, der er saa klar; det vil blive dadlet til din Skam, som billigt er, eftersom du er den stridigste i vor Æt; jeg seer nu, hvorledes Sagen vil ende.” Sam svarer: „Hvilket Gode vil du da være nærmere ved end för, hvis jeg tager mod Sagen, og vi saa begge maa bukke under.” Thorbjörn svarer: „dog er det mig en stor Tröst, at du tager mod denne Sag; det faar saa at gaa, som det kan.” Sam svarer: „med Ulyst gaar jeg dertil; og jeg gjør det mest formedelst mit Frændskab med dig; men det skal du vide, at det som du har Del i, tykkes mig intet at due.” Da rakte Sam Haanden frem, og modtog Sagen af Thorbjörn.

Sam lader sig nu tage en Hest, rider op gjennem Dalen; rider til en Gaard og fremlyser Drabet. Han samler Folk mod Hrafnkel. Hrafnkel spørger dette, og det tyktes ham latterligt, at Sam havde paataget sig en Sag mod ham. Denne Sommer forlob og den næste Vinter. Men om Vaaren, da Stævnedagene kom, rider Sam hjemmefra op til Adelsbol og stævner Hrafnkel for Einars Drab. Derefter rider Sam ned gjennem Dalen og opfordrer Naboer til at ride med sig til Tings; siden sidder han roligt til den Tid, da Folk beredte sig til Tinget. Hrafnkel sendte da Bud ned i Jökulsdal og opfordrede Folk; han faar halvfjerdsindstyve Mand fra sit Tinglag. Med denne Skare rider han öster paa over Fljotsdalsherredet, derpaa om Enden af Søen, og tværs over Fjældeaasen til Skridedal, og gjennem Skride-dalen, og sönder paa over Öxeheden til Berefjord, og den lige Tingvej til Sida. Fra Fljotsdal syd paa er der sytten Dagsrejser til Tingmarken. Men saasnart han var redet

bort fra Herredet, samler Sam Folk; men til at ride med sig faar han især kun løse og ledige Folk, og dem som han havde indbudt; han giver disse Mænd Vaaben, Klæder og Underhold. Sam drager en anden Vej ud af Dalen. Han rejser nord paa til Broen, over Broen, og derpaa over Mødredalsheden; de opholdt sig om Natten i Mødredal. Derfra ride de til Herdebredestunge, og da ovenfor Blaa-tjælde, og derfra til Kroksdal, saa syd paa til Sand; da komme de ned i Sodafell og derfra til Tingmarken; Hrafnkel var da endnu ikke kommen; han kom senere, eftersom han havde en længere Vej. Sam tjelder ikke sin Bod for sine Mænd nær ved det Sted, hvor Folk fra Østfjordene pleje at gjøre det; men kort efter kom Hrafnkel til Tinget, og han tjelder sin Bod, hvor han var vant til. Han spørger, at Sam er paa Tinget; det tyktes ham latterligt. Dette Ting var særdeles talrigt. Der vare de fleste Høvdinge, som vare paa Island. Sam besøger alle Høvdinge og bad om Hjælp og Bistand. Men alle svarede paa samme Maade og sagde, at de ikke skyldte Sam noget saa godt, at de vilde gaa i Rette mod Hrafnkel og saaledes sætte deres Hæder i Vove. De sige ogsaa, at det er gaaet de fleste, som have haft Retstrid med Hrafnkel, paa en og samme Maade, at han har faaet Bugt med alle Mænd i de Trætter, de have haft med ham. Sam gaar nu hjem til sin Bod, og begge Frænder vare ilde til Mode og frygtede, at deres Sag vilde saaledes tabes, at de kun vilde faa Skam og Skændsel deraf; og saa megen Bekymring havde begge Frænder, at de node hverken Sovn eller Mad, fordi alle Hovdinge unddrog dem deres Bistand, endogsaa de, som de haabede vilde yde dem Hjælp.

Det var en Morgen tidlig, at Oldingen Thorbjörn vaagner. Han vækker Sam, og bad ham at staa op; „og

jeg kan ikke sove.” Sam staar op og ifører sig sine Klæder. De gaa ud, og ned til Øxeraa nedenfor Broen; der vaskede de sig. Thorbjörn sagde til Sam: „det er mit Raad, at du lader hente vore Heste, og at vi drage hjem; det er nu let at se, at vi ikke ville faa andet end Skam.” Sam svarer: „Det er godt, eftersom du ikke vilde andet end stride med Hrafnkel, og ikke vilde modtage de Tilbud, som mangen en gjerne havde modtaget, der havde Eftermaal efter sin nærmeste; du beskyldte os for Mangel paa Mod, og ligesaa alle dem, som i denne Sag ikke vilde gaa med dig; men jeg skal aldrig standse, førend det tykkes mig, at der intet Haab er om at faa noget udrettet.” Dette rører Thorbjörn saa meget, at han græder. Da se de vesten for Aæn, en Smule længere nede end de sad, at fem Mænd gik ud sammen fra en Bod. Det var en høj Mand, men ikke for, som var foran dem og gik först — i en løvgrön Kjortel og med prægtigt Sværd i Haanden; han havde et glat og rodladende Ansigt, og var smuk af Udseende, han havde svært, lysebrunt Haar. Manden var let at kjende, thi han havde en lys Lok i Haaret paa den venstre Side. Sam sagde: „lad os staa op, og gaa vester over Aæn disse Mænd imode.” De gik da ned langs med Aæn; og den Mand, som gik foran, hilser dem först og spørger hvem de vare; de navngave sig. Sam spørger denne Mand om hans Navn; han kaldte sig Thorkel og sagde at han var en Sön af Thjostar. Sam spurgte af hvad Æt han var, eller hvor han havde hjemme. Han svarede, at han af Slægt og Herkomst var fra Vestfjordene, og havde hjemme i Torskefjorden. Sam spurgte: „er du Godordsmand?” Han svarede, at det var langt fra. „Er du da Bonde?” spørger Sam. Han svarede, at han ikke var det. Sam spørger: „hvad er du da for en Mand?” Han svarer: „jeg er en los

og ledig Person; jeg kom hjem forrige Sommer; jeg har været udenlands i syv Vintre, og har rejst til Miklegaard, men er Garde-Kongens haandgangne Mand; nu opholder jeg mig hos min Broder, som hedder Thorgeir.” „Er han Godordsmand,” spørger Sam. Thorkel svarer: „Godordsmand er han ganske vist, over Torskefjord og videre over Vestfjordene.” „Er han her paa Tinget,” siger Sam. „Her er han visseligen,” siger Thorkel. „Hvormange Folk har han hos sig?” spørger Sam. „Halvfjerdsindstye,” svarer Thorkel. „Ere I flere Brodre?” spørger Sam. „Der er en tredie,” siger Thorkel. „Hvem er det?” spørger Sam. „Han hedder Thormod,” siger Thorkel, „og boer i Garde paa Alptanes; han er gift med Thordis, en Datter af Thorolf Skaldegrimssön fra Borg.” „Vil du yde os nogen Hjælp?” spørger Sam. „Hvad behøve I,” siger Thorkel. „Hövdinges Hjælp og Styrke,” svarer Sam, „thi vi have at fore en Sag mod Hrafnkel Gode om Drabet paa Einar Thorbjörnssön, og vi kunne godt fremme Sagens Gang med din Bistand.” Thorkel svarer: „saa er det, som jeg sagde; jeg er ikke nogen Godordsmand.” „Hvi er du saaledes tilsidesat?” siger Sam, „da du dog er en Hövdingesön, som dine andre Brodre.” Thorkel svarer: „Ikke sagde jeg, at jeg ikke har besiddet et Godord; men jeg overgav det, min Myndighed over Mænd, til min Broder Thorgeir, för jeg drog udenlands; siden har jeg ikke taget det tilbage, fordi det tykkes mig at være i gode Hænder, saalænge han varer det; gaa I hen til ham, og bed ham om Hjælp; han er kraftig af Sind, en meget brav og i hver Henseende dygtig Mand, ung og ærekær; og det er saadanne Mænd, som I snarest kunne vente, ville yde eder Hjælp.” Sam siger: „af ham ville vi intet faa, uden at du taler vor Sag.” Thorkel svarer:

„Det vil jeg love, hellere at være med end imod eder; fordi det tykkes mig at være aldeles nødvendigt at paatale en nær Frændes Drab; drag I nu i Forvejen hen til Boden, og gaa ind i Boden. Folkene sove endnu; I vil se, der staa nederst to Köjer paa tværs i Boden; jeg stod op af den ene, men i den anden hviler min Broder Thorgeir; han har haft en stor Byld paa Foden, siden han kom paa Tinget, og derfor har han kun sovet lidet om Nætterne; men nu gik der Hul paa Foden i Nat, og Igten er ude; han har nu sovet siden, og har strakt Foden udenfor Klæderne, frem paa Fodfjælen, formedelst den stærke Hede, som er i Foden. Nu skal den gamle Mand gaa foran, og ind gennem Boden; han synes mig meget svag paa Synet og af-fældig af Alderdom; naar du Mand,” siger Thorkel, „kommer til Köjen; da skal du vakle stærkt, og falde paa Fodfjælen, grib saa i den Taa, som er ombundet, og ryk den til dig, og se saa, hvorledes han bærer sig ad derved.” Sam sagde: „du mener os det sagtens godt med dine Raad, men dette synes mig dog ikke raadeligt.” Thorkel svarer: „et af to skulle I gjøre, enten følge hvad jeg siger, eller ikke spørge mig om Raad.” Sam talte og siger: „det skal ske, som han har raadet.” Thorkel sagde, at han vilde komme senere; „thi jeg bier efter mine Mænd.”

Sam og Thorbjörn gik nu, og kom ind i Boden; der sove alle; de se snart, hvor Thorgeir laa. Den gamle Thorbjörn gik foran meget vaklende; men da han kom til Köjen, faldt han ned paa Fodfjælen, griber i den Taa, som var syg, og rykker den til sig. Thorgeir vaagner derved; sprang op i Köjen og spurgte, hvo der kom saaledes styrtende frem, at han rendte paa Fødderne af Folk, som vare syge. Men hverken Thorbjörn eller Sam sagde et Ord. Da ilede Thorkel ind i Boden og sagde til sin

Broder Thorgeir: „Vær ikke saa lidsig eller vred, Frænde! over dette; thi dig vil det ikke skade; men mangan handler værre end han vil, og det hændes mangan, at han ikke varer sig ligemeget for alt, naar meget ligger ham paa Hjærtet. Det er undskyldeligt, Frænde! om din Fod smerter dig, da en stor Men har været deri; du vil bedst kunne føle det paa dig selv. Nu kan det ogsaa være, at en Söns Drab er ikke mindre smerteligt for denne gamle Mand, da han ingen Bøder faar og monne selv have Mangel paa Alt; han vil bedst kunne føle dette paa sig selv. Og det er at vente, at den Mand ikke tager alting vel i Agt, som saa meget ligger paa Hjærtet.” Thorgeir svarer: „Ikke troede jeg, at han kunde tilregne mig dette; thi jeg dræbte ikke hans Søn; og han kan derfor ikke hævne sig paa mig.” „Ikke vil han hævne sig paa dig,” siger Thorkel, „han tog haardere fat paa dig, end han vilde, og bødede for sin Kortsynethed; men han ventede sig nogen Hjælp af dig; og det egner sig en Mand at hjælpe en gammel og trængende Olding; det er ham en Nødvendighedsgjerning, og ingenlunde nogen uvedkommende Sag, at paatale sin Söns Drab; men nu unddrage alle Høvdinge disse Mænd deres Bistand, og vise heri megen Umandighed.” Thorgeir sagde: „hvem have disse Mænd at klage paa?” Thorkel svarer: „Hrafnkel Gode har dræbt Thorbjörns Søn, sagløs. Han begaar den ene Udaad efter den anden; men vil ikke give nogen Mand Erstatning derfor.” Thorgeir sagde: „Det monne gaa mig som de andre, at jeg veed ikke, at jeg har noget saa godt at takke disse Mænd for, at jeg skulde indlade mig i Strid med Hrafnkel. Han forekommer mig at gaa frem paa den Maade hver Sommer med de Mænd, som have Sager at skifte med ham, at de fleste, nej alle til Slutningen vinde liden eller ingen Hæder; derfor tror jeg, at de fleste

ere utilböjelige, som ikke Nødvendigheden tvinger dertil.” Thorkel svarer: „Det kan være, at det ogsaa vilde gaa mig saaledes, hvis jeg var Hovding, at det vilde tykkes mig ilde at stride med Hrafinkel; men det synes mig ikke saaledes, fordi det tykkes mig bedst at have med den at gjøre, for hvem alle för have bukket under, og det tykkes mig, at min Hæder eller den Høvdings, som bragte Hrafinkel i Klemme, vilde meget forøges og ingenlunde formindskes. hvorvel det gik mig som de andre; thi det maa gjerne ramme mig, hvad der træffer saamange; og den vinder stedse, som vover.” „Jeg seer,” svarer Thorgeir, „hvorledes det staar sig med dig, at du vil hjælpe disse Folk; nu vil jeg overdrage dig i Hænde mit Godord og Myndighed, og besid du det, som jeg har haft för, men siden skulle vi have det i Fælleskab; og hjælp da hvem du vil.” „Saa synes det mig,” siger Thorkel, „som om vort Godord var bedst tjent med, at du har det saa længe som muligt; jeg under ingen saa vel som dig at have det, fordi du i Dan-nelse har mange Fortrin fremfor os andre Brødre; men jeg er tvivlraadig om hvad jeg for Öjeblikket vil bestemme mig til. Men du veed, Frænde! at jeg kun har blandet mig i faa Sager, siden jeg kom tilbage til Island; jeg kan nu se, hvad mine Raad gjelde; nu har jeg udtalt, hvad jeg vil for denne Sinde. Kan være, at Thorkel med Lokken kommer der, hvor hans Ord blive mere agtede.” Thorgeir svarer: „Jeg seer nu, hvorledes det staar sig, Frænde! du er mis-fornöjet; men det önsker jeg ikke; og vi skulle hjælpe disse Mænd, hvorledes det saa end gaar, hvis du vil.” Thorkel sagde: „jeg beder kun om det, som tykkes mig helst burde ydes.” „Hvortil tykkes disse Mænd sig at være skikkede, siger Thorgeir, „saaledes at deres Sag kan faa Fremgang.” „Saa er det. som jeg sagde i Dag,” svarer Sam, „at vi

trænge til Styrke af Høvdinge, men Sagens Førelse har jeg under mig." Thorgeir sagde, at han da var god at hjælpe, „hvad der nu maa gjøres, er at berede Sagen saa rigtigt som muligt; men mig forekommer det, som Thorkel vil, at I se ind til ham, för Retten sættes. I ville da faa et af to for eders Möje, enten nogen Husvalelse eller en Ydmygelse, end större end för, Sorg og Krænkelse. Gaa nu hjem og være muntre; thi det monne I behøve; da I skulle stride med Hrafnkel, at I bære eder vel en Stund; men siger ikke til nogen, at vi have lovet eder Hjælp." Da gik de hjem til sin Bod, og vare meget glade. Folk undrede sig alle over, hvorledes de saa hurtigt havde skiftet Sind, eftersom de vare sørgmodige, da de gik hjemmefra.

De sidde nu roligt, indtil Retten skulde sættes. Da kaldte Sam paa sine Folk og gaar til Lovbjærget; Retten var da sat der. Sam gik djærvt til Retten, han begyndte strax at nævne Vidner og søgte sin Sag, efter de rette Landslove, mod Hrafnkel Gode uden at fortælle sig og paa en mandig Maade. Dernæst komme hine Thjostars-sønner med en stor Skare Folk; alle Mænd vesten fra ydede dem Hjælp, og det viste sig, at Thjostars-sønnerne vare vennesele Mænd. Sam vedblev at føre Sagen, indtil han bød Hrafnkel at værne sig, med mindre nogen monne der være tilstede, som vilde fremføre Lovværn for ham paa den rette lovlige Maade. Stærkt Bifald ytredes der over Sams Tale, og man spurgte om ingen vilde fremføre Lovværn for Hrafnkel. Man løb til Hrafnkels Bod og sagde ham, hvad der var paa Færde. Han sprang hurtig op, kaldte paa sine Mænd og gik til Domstedet; han tænkte, at der ikke monne være stor Forsvarskraft; han havde i Sinde at gjøre Smaafolk kjede af at søge Sag mod ham; han agtede at sprænge Retten for Sam og jage ham fra Sagen. Men dertil var

der nu ingen Lejlighed. Der var en saadan Mængde Folk tilstede, at Hrafnkel ikke kunde komme nær dertil, men blev trængt bort af den store Overmagt, saa at han ikke naaede at høre deres Tale, som sagsøgte ham; derved var det ham ikke let at fremføre Lovværn for sig. Men Sam førte Sagen ganske efter Lovene, saa at Hrafnkel blev gjort aldeles fredløs paa dette Ting. Hrafnkel gaar strax til sin Bod, lader sine Heste tage, rider bort fra Tinget, og var ilde tilfreds med Sagens Udfald; thi saadant havde aldrig før mødt ham. Han rider oster paa over Lyngdalsheden, og videre til Sida, og standser ikke förend han kommer ind i Hrafnkelsdalen; han slaar sig til Ro paa Adelbol, og lader som om intet var skeet. Men Sam blev paa Tinget og gik meget kry omkring. Mange tykkes det vel, at det var gaet saaledes til, at Hrafnkel havde faaet et Knæk; og man mindes nu, at han har vist Uretfærdighed mod mange. Sam bier indtil Tinget er endt. Man bereder sig da til Hjemrejsen. Han takker Brødrene for deres Bistand; men Thorgeir spørger smilende Sam, hvorledes han syntes det gik. Han udlod sig med at være vel tilfreds. Thorgeir spurgte: „tykkes du nu at være nærmere ved Maalet end för?“ Sam svarede: „Hrafnkel tykkes mig at have lidt en stor Skam, som længe vil mindes; og det er mange Penge værdt.“ Thorgeir sagde: „Ikke er Manden aldeles fredløs, saalænge Faldbyrdsdommen ikke er udført; og dette skal gjøres paa hans Hjemstavn, og det skal ske fjorten Nætter efter Vaabentaget.“ (Men Vaabentag kaldes det, naar alle Folk ride bort fra Tinget). „Men jeg tror“, tilföjer Thorgeir, „at Hrafnkel vil være kommen hjem og agte at blive paa Adelbol; jeg mener, at han vil forholde eder Hovdingskabet. Men du agter vel at rido hjem og slaa dig til Ro paa din Gaard, hvis du naar det,

i det bedste Tilfælde. Jeg mener, at du nu har bragt din Sag saa vidt, at du kan kalde ham en Skovgangsmand; men samme Skræk, mener jeg, han vil indgyde andre nu som før, undtagen det at du vel faar at bukke dig endnu dybere.” „Aldrig bryder jeg mig derom,” svarer Sam. „Du er en rask Mand,” siger Thorgeir, „og det tykkes mig, at min Frænde Thorkel ikke vil slaa Haanden af dig. Han vil nu følge dig indtil dit og Hrafnkels Mellemværende er afgjort, forat du saa skal kunne sidde i Ro. Det kan nu synes eder, at vi ere de nærmeste til at følge eder, da vi før have taget os mest af Sagen; vi skulle nu give dig Følgeskab til Østfjordene; kjender du ellers nogen Vej til Østfjordene, som ikke er Alfارvej?” Sam sagde, at han vilde tage den samme Vej, som han rejste ad øster fra, og han blev nu glad over dette.

Thorgeir udsøgte Folk og lod fyrretyve Mand følge sig. Sam havde ogsaa fyrretyve Mand. Denne Flok var vel udrustet med Vaaben og Heste. Derefter ride de hele den samme Vej, indtil de ved Daggrø komme til Jökulsdalen; de drage ad Broen over Aæn, og dette var den samme Morgen, som Fuldbyrdelesdommen var at udføre. Da spørger Thorgeir, hvorledes de bedst kunne komme uventet. Sam svarede, at han vidste Raad dertil. Han drejede strax ud fra Vejen og op paa Fjældpynten og saa langs ad Højen mellem Hrafnkelsdal og Jökulsdal, indtil de komme frem under det Fjæld, hvorunder Gaarden Adelbol staar. Der gik græsbeegroede Fordybninger op i Heden; men ned mod Dalen var der en brat Skrænt, og Gaarden stod der nedenfor. Der stiger Sam af Hesten og sagde: „Lad os nu slippe vore Heste og lad tyve Mand passe paa dem; medens vi andre tresindstyve løbe sammen til Gaarden, jeg tror, at kun faa Folk ville der være paa Benene.” De

gjorde nu saaledes, og Stedet kaldes siden Hrossageilar. Snart kom man til Gaarden. Midmorgen var forløbet; Folk vare endnu ikke staaet op. De skod Dören ind med en Bjælke, og lob ind. Hrafnkel laa i sin Seng; de tage ham og alle hans Huskarle, som vare vaabenføre. Kvinder og Börn bleve drevne ind i et Hus. I Tunet stod et Udebur; derfra og hen til Stuevæggen var lagt en Stang til at hænge Klæder paa; did forte de Hrafnkel og hans Folk. Han gjorde mange Tilbud for sig og sine Mænd; men da det intet nyttede, bad han om Livet for sine Folk: „thi de have ikke tilföjet eder nogen Skade; det er ikke nogen Vanære for mig, at I dræbe mig, heller ikke skal jeg undslaa mig derfor; men for Mishandlinger undslaa jeg mig, og deri er der heller ikke for eder nogen Ære.” Thorkel sagde: „det have vi hørt, at du har været lidet föjelig mod dine Uvenner, og det er godt, at du i Dag feler det paa dig selv.” De tage da Hrafnkel og hans Mænd, og bandt dem Hænderne bag paa Ryggen. Derefter brød de Udeburet op og tog Reb ned fra Krogene; da tage de deres Knive og stinge Hul i Haserne paa dem, derigjennem trække de Rebene, kaste disse op over Stangen og binde dem saaledes otte sammen. Da sagde Thorgeir: „Saaledes er du bragt i den Tilstand, Hrafnkel! som er vel fortjent; og dette har sagtens forekommet dig usandsynligt, at du af nogen Mand skulde lide en saadan Skam, som nu er overgaaet dig. Men hvilket vil du, Thorkel! nu gjøre; vil du sidde her hos Hrafnkel og passe paa disse, eller vil du gaa med Sam bort i Bueskudsvide fra Gaarden og udføre Fuldbyrdelsesdommen paa en stenet Bakke, hvor der hverken er Ager eller Eng.” (Dette skulde paa hin Tid gjøres, naar Sol var lige i Syd.) Thorkel svarer: „jeg vil sidde her hos Hrafnkel; dette synes mig er mindst Uejlighed.”

Thorgeir og Sam gik da og satte Fuldbyrdelsesdommen i Verk; derpaa gik de tilbage, tog Hrafnkel og hans Mænd ned, og satte dem ned i Tunet; Blodet var da sunket dem ned for Öjnene. Da sagde Thorgeir til Sam, at han skulde gjøre ved Hrafnkel, hvad han vilde; thi jeg synes nu, at det ikke er vanskeligt at gjøre med ham, hvad man vil." Sam svarer da: „to Vilkaar giver jeg dig at vælge imellem, Hrafnkel! det ene er, at du skal tilligemed de Mænd, som jeg vil bestemme, føres bort fra Gaarden og dræbes; men eftersom du har en stor Börneflokk at sørge for, saa vil jeg forunde dig, at du forsörger dem. Og hvis du vil modtage Livet, da flyt bort fra Adelbol med alle dine Folk, og kun det Gods skal du have, som jeg tilsteder, og dette vil være saare lidt; men jeg vil tage dine faste Ejendomme og hele Høvdingskabet; aldrig maa du eller dine Arvinger gjøre Paastand herpaa; heller ikke maa du være nærmere end østen for Fljotsdalsherredet; og giv mig nu Haandslag derpaa, hvis du vil modtage dette Tilbud." Hrafnkel svarede: „Mange vilde vel foretrække en brad Død for saadanne Mishandlinger; men det monne gaa mig, som mange andre, at Livet vil jeg vælge, hvis det staar til mig; og jeg gjør det mest for mine Sønners Skyld, thi kun liden Forfremmelse ville de naa, hvis jeg dor fra dem." Hrafnkel blev da løst, og han overgav Sam Selvdømmet. Sam tildelte Hrafnkel det Gods, som han vilde, og det var saare lidt. Sit Spyd havde Hrafnkel med sig, men ikke flere Vaaben. Samme Dag flyttede Hrafnkel bort fra Adelbol med alle sine Folk. — Thorkel sagde da til Sam: „Ikke veed jeg, hvi du gjør dette; selv vil du mest komme til at fortryde dette, at du skjenker Hrafnkel Livet." Sam svarede, at det fik saa være. — Hrafnkel flyttede nu sit Gods øster paa over Fljotsdalsherredet, tværs over Fljots-

dalen, østen for Lagarströmmen. Ved Enden af Søen stod en lille Gaard, som hed Lokhyll¹. Disse Jorder købte Hrafnkel paa Borg, thi han havde ikke flere Penge end som vare fornødne til Bohavet. — Det blev meget ømtalt, hvorledes hans Overmod var blevet kuet, og mangen en mindedes det gamle Ordsprog, 'at stakket er Hovmodis Tid.' — Hine Jorder vare tæt bevoxne med Skov og af vid Udstrækning, men med daarlige Bygninger; af denne Grund fik han dem for godt Køb. Men Hrafnkel saa ikke meget paa Omkostningerne; han fældede Skoven, som var stor, og rejste sig der en prægtig Gaard, som siden hedder Hrafnkelssted, og det har siden den Tid bestandig været anseet for en god Gaard. Hrafnkel boede der det første Aar under stor Mangel paa Husets Fornødenheder; han havde en god Fangst af Fisk. Hrafnkel arbejdede meget med, medens Gaarden var under Bygning. Han opdrættede om Vinteren Kalve og Kid i de første Aar; han havde Lykken med sig, saa at næsten alt det levede, som blev lagt til; man kunde sige, at der næsten vare to Hoveder paa hvert Dyr. Den samme Sommer var der stor Fiskefangst i Lagarströmmen; derved blev Husholdningen lettere for Folk der i Herredet, og dette holdt godt ved hver Sommer.

Sam satte Bo paa Adelbol efter Hrafnkel; gjorde derpaa et hæderligt Gilde, og indbyder alle dem, som havde været Hrafnkels Tingmænd; Sam bød sig til at vare deres Overmand i Hrafnkels Sted; Folk samtykkede, men tænkte dog forskjelligt derom. Thjostarssønnerne raadede Sam til at være venlig og gavmild, behjælpelig mod sine Folk, og understøtte hver, som behøvede det; „og da ere disse ikke Mænd, hvis de ikke følge dig godt, naarsomhelst du

¹) Navnet er usikkert.

behøver det; men derfor raade vi dig til dette, fordi vi ønske, at det skal gaa dig godt, da du synes os at være en gæv Mand; pas nu godt paa og var dig vel; thi vanskeligt er det at vogte sig for de onde.” Thjostars-sønnerne lode hente Freyfaxe og dens Stod, og sagde, at de vilde se disse Dyr, hvoraf der gik saa megen Tale. Hestene bleve da forte hjem; Brødrene betragtede dem. Thorgeir sagde: „disse Hopper synes mig at kunne gjøre Nytte for Gaarden; det er mit Raad, at de arbejde saa meget, som de formaa, til Gavn for Folk, indtil de ikke kunne leve længere for Alderdoms Skyld; men denne Hingst synes mig ikke bedre end andre Heste, snarere saa meget slettere, som meget Ondt er forvoldet ved den; jeg vil ikke, at han skal forvolde flere Drab, end der alt er begaaet for hans Skyld; det vil nu ogsaa være billigt, at den tager imod ham, som ejer ham.” De ledte nu Hingsten ned over Marken. En stejl Klippe stod nede ved Aaen, men nedenfor var en dyb Hylke. De lede Hesten frem paa Klippen. Thjostars-sønnerne drog et Klæde over Hestens Hoved og bandt en Sten om Halsen, derpaa toge de lange Stænger, styrtede Hesten ned, og dræbte den saaledes. Dette Sted kaldtes derefter Freyfaxeklippen. Der ovenfor stod det Gudehus, som Hrafnkel havde ejet. Thorkel vilde derhen; han lod Prydelserne aftage af alle Gudebilleder; lader derefter tænde Ild i Gudehuset, og alt tilsammen opbrænde. Derpaa berede Gesterne sig til at rejse bort; Sam udsøger til Brødrene herlige Kostbarheder; de lovede hinanden fuldkomment Venskab, og skiltes ad som særdeles gode Venner. De ride nu den lige Vej vesterpaa til Fjordene, og komme hjem i Torskelfjord med Hæder. Men Sam lod Thorhjörn bosætte sig paa Leiskåle; han skulde bo der; Sams Kone drog med ham til Adelbol, og

der boer Sam en Stund. Hrafinkel spurgte oster paa i Fljotsdalen, at Thjostars-sønnerne havde dræbt Freyfaxe og brændt Hovet. Da sagde Hrafinkel: „jeg tænker det er Taabelighed at tro paa Guderne,“ og tilføjede, at han aldrig mere vilde tro paa dem; dette holdt han siden, saa at han aldrig blotede mere. Hrafinkel sad paa Hrafnkelssted og samlede sig Penge. Han fik stor Anseelse i Herredet; enhver vilde saa sidde og staa, som han vilde. Paa denne Tid kom der særdeles mange Skibe fra Norge til Island, og det meste af Landet der i Herredet blev bebygget i Hrafnkels Dage. Ingen naaede at bosætte sig med Sikkerhed, uden at han bad Hrafinkel om Tilladelse; alle maatte da ogsaa love ham deres Bistand; han lovede dem ogsaa sin Beskyttelse, og underlagde sig hele Landet østen for Lagarstrømmen. Dette Tinglag blev snart meget større og folkerigere, end det som han havde haft før; det gik op over Skridedal, og helt op med Lagarstrømmen. En Forandring var nu foregaaet i hans Sindelag; Manden var langt venmsælere end før: han havde det samme Sindelag med Hensyn til Hjælpsomhed og Gævmildhed; men var nu langt mere omgængelig end før og en sægtmodigere Mand, i enhver Henseende. Ofte stodte Sam og Hrafinkel sammen paa Mandemoder, men omtalte aldrig deres Mellemværende. Saaledes forløb sex Vintre. Sam var yndet af sine Tingmænd, fordi han var sægtmodig og stille, billig i sine Afgjærelser og Domme; han mindedes de Raad, som hine Brødre have givet ham. Sam var meget for Pragt i Klæder.

Det er fortalt, at et Skib kom fra Havet ind i Reyðefjord, og Styrmanden var Eyvind Bjarnesön (Sams Broder). Han havde været udenlands syv Aar. Eyvind havde erhvervet sig stor Dygtighed og var blevet en særdeles rask Mand. Man fortalte ham snart de Tidender, som havde

tildraget sig; og han ytrede kun lidt derom; thi han var en Mand, som ikke blandede sig meget i andres Sager. Saa snart Sam spørger dette, rider han til Skibet; og det var et meget glædeligt Mode for Brødrene. Sam indbyder ham til sig vester paa; Eyvind modtager det gjerne, men beder Sam ride hjem i Forvejen, og sende Heste til hans Varer. Han sætter sit Skib op og gjør det fast. Sam gjør nu saa, rejser hjem, og lader Heste føre Eyvind imode, og da denne havde sørget for sine Varer, begiver han sig paa Rejsen til Hrafnkelsdalen, og drager op med Reydefjorden. De vare fem i Folge; den sjette var Eyvinds Skosvend, der var en Islænder af Herkomst og beslægtet med Eyvind. Denne Dreng havde Eyvind taget fra trængende Kaar, fort udenlands med sig og holdt som sig selv; denne Eyvinds Gjerning var blevet bekjendt, og det var en almindelig Omtale, at faa vare hans lige. De rede op paa Thorsdalsheden, og dreve foran sig sexten belæssede Heste. Der vare to af Sams Huskarle, men de tre vare Kobmænd; alle vare de i farvede Klæder og rede med fagre Skjolde. De red tværs over Skridedal, og over Hals, over til Fljotsdalen til det Sted som heder Bulungsmarkerne, og ned paa Gilsaabreden; denne Aa flyder østen fra ned til Strømmen mellem Hallormssted og Hrafnkelssted; de ride da op med Lagarstrømmen, nedenfor Tunet ved Hrafnkelssted, og da om Enden af Soen og over Jökulsaen ved Skålevad. Det var da lige midt imellem Midmorgen og Davretid. En Kvinde stod ved Vandet og vaskede sit Lærred; hun seer disse Mænds Færd. Tjenestekvinden samler sit Linned sammen og løber hjem; hun kaster det ned ved en Brændestavl og løber ind. Hrafnkel var da endnu ikke staaet op; de anseeligere Mænd laa i Stuen, men Arbejdsfolkene vare gaaet til deres Dont; det var ved Høslætstider. Kvinden

tog til Orde, da hun kom ind: „Det er sandt, som de fleste gamle Ordsprog, at hver arges som han ældes; liden bliver den Hæder, som tidlig erhverves, naar man siden lader af med Vanære og ikke har Kraft til at hævde sin Ret nogensinde; og sligt er et stor Under hos den Mand, som dog har været modig; paa anden Maade er deres Liv, som voxer op hos deres Fædre og synes eder som intet i Sammenligning med eder; men som, naar de ere voxne til, rejse fra Land til Land og agtes højt hvor de komme; komme derpaa hjem, og tykkes sig da at være større end Høvdinge selv. Eyvind Bjarnesön red her over Aæn ved Skålevadet med saa fagert et Skjold, at det lyste deraf; han er saa dygtig en Mand, at paa ham var det værdt at hævne sig.” Tjenestekvinden farer fort paa Trods. Hrafnkel rejser sig op og svarer hende: „Kan være, at du taler meget altfor sandt; ikke fordi du gjør det i nogen god Hensigt; derfor er det nu passende at dit Arbejde forøges; gaa derfor hurtigt syd paa til Vidivalle efter Halstenssønnerne, Sighvat og Snorre; bed dem komme strax til mig med de Mænd, som der ere vaabenføre.” En anden Tjenestekvinde sender han ud til Hrolfssted efter Hrolfs-sønnerne, Thord og Halle, og de som der vare vaabenføre; disse vare, ligesaavel som hine, gilde Mænd og særdeles dygtige. Hrafnkel sendte ogsaa efter sine Huskarle. De bleve i alt atten tilsammen. De bevæbnede sig mandigt; de ride over Aæn, hvor hine før havde redet. Eyvind og hans Følge vare da komne op paa Heden; han rider vester paa indtil han kommer midtpaa Heden, til det Sted, som kaldes Bessegader. Der er en Myre uden Grønsværd, og det er som om man red i et Hængedynd; man sank stedse i til Knæet eller midt paa Benet, standom til Bugen; men forneden er der saa haardt som Sten. Vesten

for er en stor Lavastrækning; og da de komme dertil, seer Drengen tilbage, og sagde til Eyvind: „Folk ride efter os,” siger han, „ikke færre end atten; der er en stor Mand til Hest i blaa Klæder; han synes mig lig Hrafnkel Gode; skjönt jeg nu ikke har seet ham i lang Tid.” Eyvind svarer: „hvad kan det vedkomme os? jeg veed ingen Grund til at frygte noget Ondt af Hrafnkels Ridt; jeg har ikke gjort ham noget imod; han kan have et Ærendé vester paa i Dalen at træffe sine Venner.” Drengen svarer: „det staaer mig dog for Tankerne, at han monne ville træffe dig.” „Ikke veed jeg,” siger Eyvind, „at noget har tildraget sig mellem ham og min Broder Sam, siden de sluttede Forlig.” Drengen svarer: „det ønskede jeg, at du rider vester paa ind i Dalen; du vil da være i Sikkerhed; jeg kjender Hrafnkels Sindelag, han vil da ikke gjøre os noget, hvis han ikke naar dig; derfor er alt i Sikkerhed, naar du ene er det; da er der ikke noget Dyr i Garnet, og det er vel, hvad der saa end bliver af os.” Eyvind sagde, at han vilde ikke strax ride bort; „thi jeg veed ikke, hvem disse ere; det vilde tykkes mangen Mand latterligt, om jeg løb uden at have seet, hvad det var.” De komme nu vester paa over Lavastrækningen. Da er der foran dem en anden Myre, som hedder Oxemyren; den er tæt bevoxet med Græs; der ere Moradser, saa at den næsten er ufremkommelig; derfor valgte den gamle Halfred den øvre Vej, hvorvel den var længere. Eyvind rider nu vester paa ind paa Myren; Hestene sank ofte i for dem, og de sinkedes meget. Hine kom hurtigt bag efter dem, da de rede uden Oppakning. Hrafnkel og hans Folk ride nu ind paa Myren, Eyvind og hans Følge ere da komne derover; de se nu Hrafnkel og begge hans Sønner. Eyvinds Folk bade ham om at ride bort: „nu er den slette Vej forbi; du kan naa

til Adelbol, medens Myren er imellem.” Eyvind svarer: „Ikke vil jeg fly for Mænd, som jeg ikke har tilføjlet noget oudt.” De ride saa op paa Aasen; der staa nogle smaa Høje, hvorved der er en meget bar, paa alle Sider brat, Sandbanke. Eyvind rider hen til Banken, stiger der af Hesten og venter paa hine; han sagde da: „nu skulle vi snart lære at kjende deres Ærende.” Derpaa gaa de op paa Banken og bryde der Stene op. Hrafinkel drejer af fra Vejen og syd paa til Banken; han vexlede ikke et Ord med Eyvind, men gjorde strax Angreb. Eyvind forsvarede sig vel og tappert. Hans Skosvend holdt sig ikke for kraftfuld nok til Strid, tog derfor sin Hest og rider vester paa over Fjældaasen til Adelbol og fortæller Sam, hvilken Leg der foregik. Sam var strax rede og sendte efter Folk; de bleve tyve tilsammen; denne Flok var vel udrustet. Sam rider øster paa til Heden did, hvor Kampen havde været. Da er alt afgjort mellem dem; Hrafinkel red da øster paa fra sit Verk; Eyvind var falden og alle hans Mænd. Det første Sam gjorde var at undersøge, om der var Liv endnu i Broderen; men det var trolig gjort — de vare dode, alle fem. Der var og faldet tolv Mænd af Hrafinkels, men de øvrige sex rede bort. Sam dvælede der kun kort; han og hans Folk rede strax efter Hrafinkel og hans Følge, der rede til saa hurtigt de kunde, men de havde modige Heste. Da sagde Sam: „Naa dem kunne vi, thi de have modige Heste, men alle vore ere friske, og vi ville i det mindste være nær ved at naa dem, förend de komme ud af Heden.” Da var Hrafinkel kommen øster paa over Oxemyren. Nu ride begge Parter, indtil Sam kommer til Randen af Heden; da saa han, at Hrafinkel var kommen langt ned i Bakkerne: og indseer nu, at han vil undslippe ned til Herredet: han sagde da: „Her ville vi vende tilløge, Hrafinkel vil nu have

næmt ved at faa Folk. Sam vender da tilbage, med saa forrettet Sag; kommer til det Sted, hvor Eyvind laa, tager fat og kaster en Høj over ham og hans Fæller. Stederne der kaldes nu Eyvindsbanke, Eyvindsfjæld og Eyvindsdal. Sam drager da med alle Varerne hjem til Adelbol; og saasnart han kommer hjem, sender han Bud til sine Tingmænd, at de skulle komme did om Morgenens før Døvetid; han agter sig da øster paa over Heden; „vor Færd blive, som den vil.” Om Aftenen gaar Sam i Seng, og da var der kommet mange Folk.

Hrafnkel red hjem og fortalte disse Tidender. Han spiser sin Mad, og derpaa samler han Folk til sig, saa at han faar halvfjerdsindstyve Mand; med denne Flok rider han vester paa over Heden, og kommer uventet til Adelbol; tager Sam i Sengen og leder ham ud. Hrafnkel sagde da: „Nu er din Forfatning saadan, Sam! som du vel næppe havde ventet for en Stund siden, at jeg har Magt over dit Liv. Jeg vil nu ikke være værre mod dig, end du var mod mig; derfor vil jeg tilbyde dig to Vilkaar, — at blive dræbt er det ene, og det andet er, at jeg ene vil raade og dømme os imellem.” Sam sagde, at han helst valgte Livet, men ytrede tillige, at han troede, at begge Kaar monne være haarde. Hrafnkel sagde, han kunde være vis derpaa; „thi det have vi at gjengjælde dig; og jeg skulde have behandlet dig en halv Gang saa godt, hvis det var værdt. Du skal drage bort fra Adelbol ned til Leiskåle og nedsætte dig paa din Gaard; du skal tage med dig den Rigdom, som Eyvind har besiddet; men du skal ikke herfra have mere Gods end det, som du har bragt hid; alt det kan du fore bort med dig. Jeg vil igjen overtage mit Godord, og ligesaa min Gaard og Bolig; jeg seer, at mit Gods har faaet en stor Tilvæxt; men du skal ingen Gavn

have deraf. For din Broder Eyvind skulle ingen Bøder gives; thi du paatalte saa skammeligt hin din første Frændes Drab, og I have faaet tilstrækkelige Bøder for eders Frænde Einar, da du i sex Vintre har besiddet min Magt og mit Gods; heller ikke tykkes mig Drabet paa Eyvind og hans Mænd mere værdt, end Mishandlingen mod mig og mine Mænd. Du fordrev mig fra Egnen; men jeg finder mig i, at du bor paa Leikskåle, og du vil kunne gjøre det, hvis du ikke hovmoder dig til din egen Skam. Min Undermand skal du være, saalænge vi begge leve. Du kan ogsaa være sikker derpaa, at jo mere ondt vi tilføje hinanden, desto værre vil du være faren.” Sam drager nu bort med sine Folk ned til Leikskåle, og bosætter sig der paa sin Gaard. Hrafnkel fordeler nu Arbejdet paa Adelbol blandt sine Folk; sin Søn Thore sætter han paa Hrafnkelssted, og har nu Godordet over alle disse Egne. Asbjörn var hos sin Fader, da han var yngre.

Sam sad paa Leikskåle den Vinter; han var tavs og deltog ikkun i lidet; mange fandt, at han var ilde tilfreds med sin Lod. Men om Vinteren, da Dagene begyndte at længes, rejste Sam selvanden og med tre Heste over Broen og derfra over Modredalsheden, fremdeles paa Færgen over Jökulsaen, saa til Myvatn, derfra over Fljotsheden og Ljosavatnsskard, og standsede ikke, førend han kom vester paa til Torskefjord; man tog der vel imod ham. Da var Thorkel nylig kommen hjem fra en Rejse; han havde været udenlands fire Aar. Sam var der en Uge og udhvilte sig. Siden fortæller han dem, hvad der havde tildraget sig mellem ham og Hrafnkel, og beder Brodrene om Raad og Hjælp nu, som før. Thorgeir svarede denne Gang baade for sig og sin Broder; han sagde, at han vilde være udenfor Sagen; „der er lang Vej imellem os. Vi

mente at have gjort alt saa vel i Stand for dig, för vi rejste bort, at det havde været dig næmt at vedligeholde det. Det er nu gaaet saaledes, som jeg formodede, da du skjenkede Hrafnkel Livet, at du vilde komme til at angre det mest; vi tilskyndede dig til at tage Hrafnkel af Dage; men du vilde raade. Det er nu let at se, hvilken Forskjel der er paa eders Klogskab; thi han lod dig sidde i Ro, og sogte först at rydde den af Vejen, som han mente, var en bedre Mand end du. Vi kunne ikke tillade, at denne din Vanskæbne udsætter os for Fare; heller ikke ere vi saa begjerlige efter at trættes med Hrafnkel, at vi oftere skulle ville sætte der vor Hæder i Vove. Men vi ville tilbyde dig at komme hid med hele din Slægt under vor Beskyttelse, hvis du tror, at det er mindre fortrædeligt at være her, end i Hrafnkels Nærhed.” Sam svarede, at han ingen Lyst havde dertil, tilføjede, at han vilde hjem og bad dem bytte Heste med sig; dette blev strax gjort. Brødrene vilde give Sam gode Gaver; men han vilde ikke modtage nogen og sagde, at de vare smaalige i Tænkemaade. Sam red hjem med saa forrettet Sag til Leikskåle, og boede der til sin Alderdom; han fik aldrig nogen Oprejsning over Hrafnkel, saalænge han levede. Men Hrafnkel sad paa sin Gaard og vedligeholdt sin Anseelse; han dode paa Sotteseng; hans Høj staaer i Hrafnkelsdal udenfor Adelbol; i Höjen hos ham blev lagt meget Gods, hele hans Rustning og hans gode Spyd. — Hans Sønner overtog Hovdingskabet; Thore boede paa Hrafnkelssted, men Asbjörn paa Adelbol; de havde Godordet i Fælleskab og bleve anseete for mægtige Mænd. — Her ender Fortællingen om Hrafnkel.

Tillæg.

1.

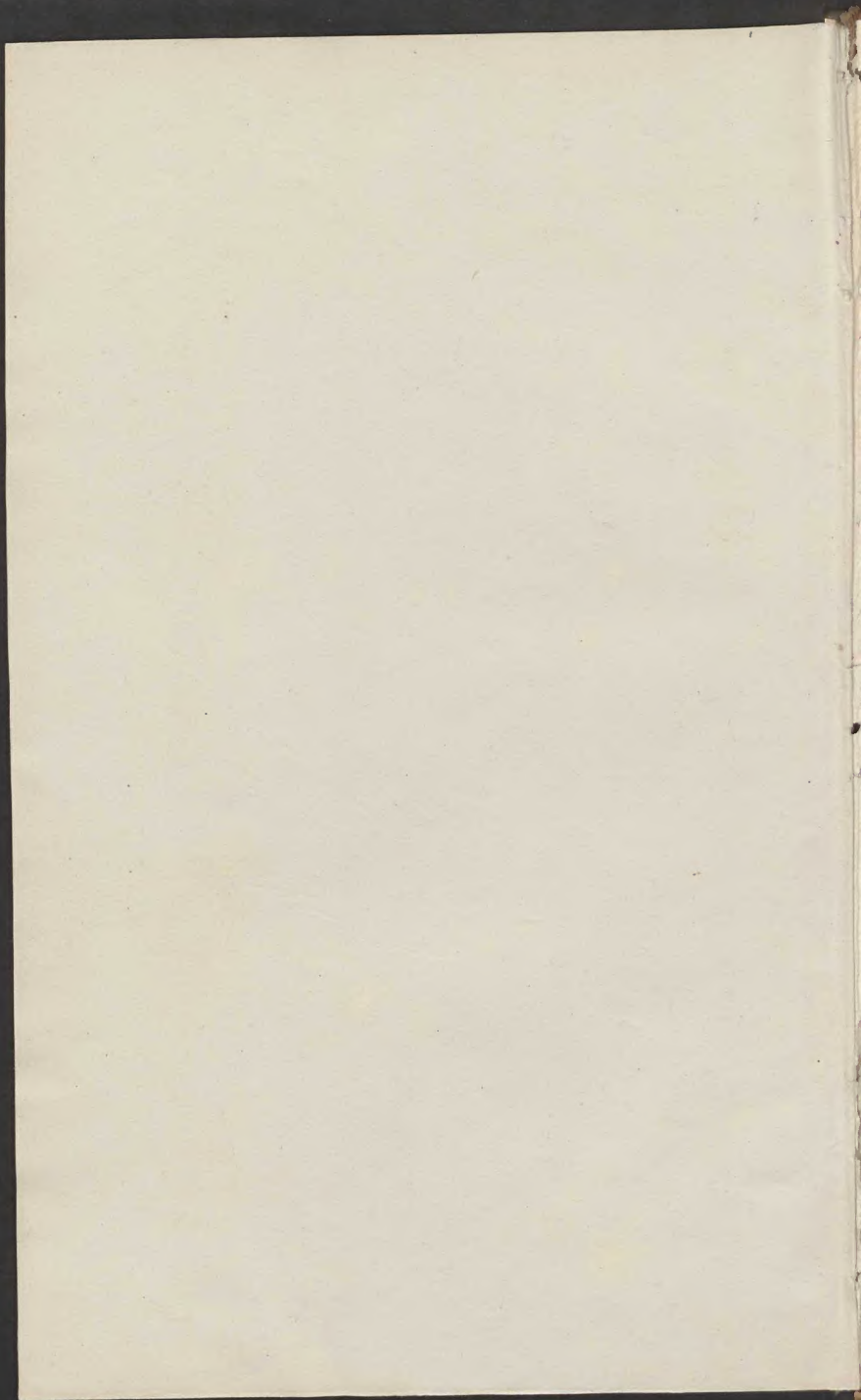
Landnámabók 4, 3.

Hrafinkel hed en Mand, en Søn af Hrafn; han kom til Island sent paa Bebyggelsestiden. Han var den første Vinter i Brededal; men om Vaaren drog han op over Fjældet; han bedede i Skridedal og lagde sig til at sove; da drömte han, at en Mand kom til ham og bad ham staa op og rejse bort saa hurtigt som muligt. Han vaagnede og drog bort; men da han var kommet et lille Stykke Vej, styrtede hele Fjældet ned, og der omkom en Galt og en Tyr, som han besad. Siden tog Hrafinkel Hrafnkelsdal i Besiddelse og boede paa Steinrødested. Hans Sønner vare Asbjörn, Fader til Helge, og Thore, Fader til Hrafinkel Gode, der var Fader til Sveinbjörn, [Fader til Thorsten, Fader til Botulf, Fader til Thordis, Moder til Helga, Moder til Thord Præst, der var Fader til Markus paa Mele].

2.

Jærnside (Hakonsbog). Mannh. 7.

Alle Mænd vil ogsaa være bekjendt med den store Uskik, som længe har været i vore Lande, at naar en Mand er taget af Dage, da ville den dodes Frænder tage fat paa den af Ætten, som er den bedste, om han end hverken monne være vidende om eller raadende til den afdødes Drab, og de ville ikke hævne sig paa den, som dræbte, hvorvel der monne være Lejlighed dertil; den onde Mand nyder saaledes godt af sin Slethed og Mislykke, men den sagløse undgjælder sin Fredelighed og større Dygtighed; derved har mangan lidt stort Skaar i Ætten, og Kongen har mistet de bedste Mænd i Landet.

100362859 - 8

100362851 - 5

100362824 - 8

